

ВІСНИК

VISSNYK

THE HERALD

Суспільно-політичний місячник

РІК XXXI, Ч. 9
YEAR XXXI № 9

ВЕРЕСЕНЬ — 1978
SEPTEMBER — 1978

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

Вірність Нескореній Україні	1
Напередодні сезону 1978-79	2
Ярослав Петрович — Змаг між трьома суперпотугами	3
Богдан Лівчак — Московський вузол	5
Юрій Тис-Крохмалюк — Про радяційну зброю	7
Віталій Лехтер — Советські демонстрації	9
СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ	
Валентина Юрченко — Говорить минуле	11
День політв'язня в Асторії	12
Михайло Гікавий — До історії АБН	13
З НОВИХ ВИДАНЬ	
Володимир Мартин — Книжка про КГБ	14
М. С. — Героям Слава!	17
Д-р О. Соколинин — З нових видань (рецензія)	19
УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА	
Д-р Микола М. Аркас — у богданівському великому саду (закінч.)	20
Проф. І. Левадний — Перша княгиня християнка	23
Злидні советського раю (матеріал з УССР)	25
Відкритий лист до проф. О. Прицака	27
З ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ ООЧСУ: 1-й, 2-й, 21-й Відділи	28
Євген Курило — Під червоними зорями (спогад актора)	29
Панько Незабудько — Академічні родзинки (фейлетон)	34

У НАСТУПНИХ ЧИСЛАХ „ВІСНИКА” ЧИТАЙТЕ: **Ярослав Стецько** — Шлях ідейної перемоги над марксизмом і більшевизмом, **Володимир Гаврилюк** — Наша сучасність (есей), **В. Гут Кульчицький** — Про Ахілеву п'яту . . . **Панько Незабудько** — Зневага історії (фейлетон) та багато ін. матеріалів.

ВІСНИК

ВІРНІСТЬ НЕСКОРЕНІЙ УКРАЇНІ

19 ПАТРІОТИЧНА ЗУСТРІЧ У КАНАДІ

На сумівській Оселі „Веселка” в Канаді відбулась у липні ц. р. велелюдна 19-та з черги Зустріч українців Канади й Америки, у якій взяли участь понад 7 000 людей з обох країн, у тому багато молоді. Як інформував популярний тижневик „Шлях Перемоги”, українська патріотична спільнота Канади й Америки — невід’ємна частина великої України — продемонструвала свою вірність нескореній Україні. Урочисто відзначено 60-річчя Української Державности, відмічено 40-річчя смерті великого будівничого Української Держави полк. Є. Коновальця та відсвятковано 35-річчя існування Анти-більшевицького Бльоку Народів.

В наміренні українського народу була відправлена Преосв. Владикою Ізидором Борецьким Архидієцка Служба Божа. Зустріч привітав окремим листом Первоієрарх УКЦ Блаженніший Патріярх Йосиф.

З привітаннями й доповідями на Зустрічі виступали численні представники українських політичних і громадських організацій і установ. Промовляли, м. ін., канадський міністер українського походження Кафік і недавній свідок із СРСР, оборонець людських і національних прав — ген. Петро Григоренко. Промовляв представник ОУН із Зах. Європи інж. І. Кашуба, а від ГУ ООЧСУ вітав учасників Зустрічі ген. секретар ООЧСУ д. А. Соколик.

Окрема подяка належить кол. політ’язневі нацистських тюрем і концтаборів маєстрові-диригентові Весилеві Кардашеві та його чудовим хорам і оркестрі, які своїми мистецькими виступами збагатили урочистість Зустрічі.

Нижче друкуємо привітальну промову генерального секретаря ГУ ООЧСУ д. Андрія Соколика:

Достойні Учасники Зустрічі — Друзі й Подруги!

Дві великі річниці, дві історичні події, зв’язані символікою державного становлення нації і боротьби за право українського народу на самобутнє суверенне життя — 60-річчя проголошення Самостійної Української Держави і 40-річчя смерті Голови Проводу ОУН Євгена Коновальця — узмістовлюють ідейно й політично сьгоднішню Зустріч — Здвиг українців Канади і Америки.

Як би не підходити до оцінки українського державотворчого процесу 1918 — 1919-тих років, з перспективи минулих шістдесяти років, в критичній аналізі світлих моментів і невдач у розбудові українського самостійного державного життя, а та-

кож невикористаних можливостей і політичних помилок у цьому періоді, — у висліді домінує світлий момент проголошення Четвертим Універсалом Самостійної Української Держави.

Цей державницький вияв дав почин до наростання національної традиції, став переломовим фактором в ідейному формуванні нового українського націоналістичного покоління, яке у боротьбі за здійснення великої ідеї Четвертого Універсалу — на скрижальях української визвольної боротьби кров’ю і жертвою життя найкращих синів і дочок українського народу карбувало новітню українську історію.

На тлі цієї визвольної національної епопеї, побіч величного імені Головного Отамана Симона Петлюри, який вщепив в український народ свідомість, що без боротьби, без жертви крові, без політичної влади народу на власній землі немає волі, — в Пантеоні Безсмертних української нації вписане ім’я Героя національної визвольної революції — творця ОУН — полковника Євгена Коновальця.

Здійснюючи концепцію визвольної боротьби власними силами народу — не за устроєву форму держави, а за її суть — за суверенність, незалежність і соборність, націоналістичне покоління, у провіді з полковником Євгеном Коновальцем, творило новий визвольний революційний етап в історії українського народу, на світлих традиціях української держави 1918 — 1919-тих років.

І хоч жертвою власного життя засвідчили вірність ідеї української державної незалежності Симон Петлюра й Євген Коновалець, а згодом — Степан Бандера й Роман Шухевич, ця велична ідея вирощувала все нові когорти борців, які по через УВО — ОУН — УПА — УГВР творили новітню історію українського народу, здійснюючи націоналістичний заповіт: „Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї!”

У сполучних кільцях духових мостів, на традиціях їхньої героїчної боротьби й державотворчих процесів — зриву Карпатської України до самостійного державного життя та відновлення Української Держави в 1941-му році у Львові, — формувалось чергове українське покоління в жорсткій дійсності більшевицького поневолення України.

Нові носії національної ідеї наново відроджували в українському народі незламний дух спротиву і непоборне стремління до волі і самостійного державного життя України. Становлення національної ідеї в Україні завершилось виразною політичною

НАПЕРЕДОДНІ СЕЗОНУ 1978-79

Розпочинається осінь, а з нею й новий осінньо-зимовий сезон особливої активності всієї української спільноти, а Організацій Українського Визвольного Фронту зокрема.

Тут і там вже плянуються збори та наради Відділів ООЧСУ; тут і там при більших Осередках СУМА вчителі й виховники готуються до недалекого початку нового шкільного року в Школах Українознавства, до плянної праці в Осередках; кольпортери і передплатники українських патріотичних часописів і журналів готуються до поширення й віднови передплат, не чекаючи на останні тижні року (через дорожнечу паперу й друку не лише наша преса має чималі труднощі).

Новий осінній сезон заповідається важливим, цікавим і активним. Напевно в різних містах ЗСА будуть організовані демонстрації та ін. виступи в обороні Нескорених, зокрема поновно засудженого на 15 літ московсько-большевицької каторги юриста Левка Лук'яненка, члена Української Групи Гельсінкських угод, автора наукової праці про необхідність виходу України зі складу ССРСР. А Валентин Мороз, Юрій Шухевич, Святослав Караванський та багато інших? — хіба ж можемо забути про них, у тому й багатьох героїнь-українок?

ОН проголосили 1979-й рік Роком Дитини, а Москва позбавляє українську жінку найвищого щастя і природного права бути з рідною дитиною та виховувати її в рідному дусі віри й мови.

Без сумніву, з нагоди ІІІ СКВУ в Нью-Йорку заходами УККА відбудеться велелюдна демонстрація проти імперіалістично-шовіністичної Москви. Відповідні установи повинні подбати, щоб демонстрація була дійсно багатолюдною та щоб її фільму-

.....
 концепсію усуверенення нації, в ідейній єдності поколінь.

Процесів духової і національної революції, що їх виростила ідея Четвертого Універсалу й умістовила визвольна революційна боротьба УВО — ОУН — УПА — УГВР, Москва вже зупинити не спроможна, хоч може фізично нищити відповідні пости визвольної революції, бо Україна — це ідеал, жива ідея, якої вбити Москва ніколи не зможе.

Відзначаючи сьогодні 60-річчя проголошення Самостійної Української Держави і 40-річчя смерті Голови Проводу ОУН Євгена Коновальця, ми всі — зібрані на цій Зустрічі й розсіяні по усьому світі, поза межами України, присвятим себе наново великому завданню, що стоїть незавершене перед нами, черпаючи з живого прикладу безмежної посвяти тих, які впали у боротьбі і тих які сьогодні продовжують боротьбу за здійснення ідеалу державної незалежності й соборності України — нові сили і снагу, у глибокій вірі, що остаточна перемога буде за українською нацією!

вали для телевізії і про неї писали в американській пресі, не лише в українській.

Подруги з лав ОЖ ОЧСУ будуть у наступнім 1979 році мати особливо багато нагод виступити в обороні Нескореної України і Українки на Рідних Землях.

Цього року ще не у всіх українських скупченнях були гідно відзначені такі славні річниці, як 60-ліття проголошення Української Держави у формі УНР і 60-ліття Листопадового Чину. А ми вже наближаємось до найславнішої сторінки нової української історії Визвольних Змагань — до 60-ліття з часу проголошення Соборності усіх українських земель в єдиній Державі (1919 — 1979), коли зразки співпраці давали наступним поколінням українців Головний Отаман Симон Петлюра і Полковник Євген Коновалець, які стали прапорами Нації. Наближаються святкування 50-ліття створення ОУН — пробосвої сили України в боротьбі за владу Нації, і вшанування св. пам. Провідника Степана Бандери (в 20-ліття його героїчної смерти на стійці Національної Революції).

Цього літа до нас дісталися з ССРСР нові примірники підпільного литовського видання під наг. „Хроніка Литовської Католицької Церкви” і ч.8 підпільного журналу Литовської Гельсінкської Групи „Аушра”, де читаємо про нищення Росією литовської мови й культури, а також заклик про оборону духовних цінностей: мови, любови до Батьківщини, релігії Нації та її моралі. І цього ж року українська спільнота у вільному світі відзначає 35-ліття з часу створення АБН в Житомирських лісах, з почину Революційної ОУН під проводом Степана Бандери. На наших очах життя справджує революційні ідеї АБН, поширення цих ідей на багато інших народів ССРСР, навіть Африки в її боротьбі проти комуністичної експансії Москви й Гавани. Головна Управа ООЧСУ може надіслати меншим Відділам ООЧСУ відповідні статті чи доповіді на тему 35-ліття АБН. Цю річницю треба всюди гідно відзначити, як і 40-ліття смерти великого Полковника Євгена Коновальця, творця УВО та ОУН. Всі ці річниці й багато інших — тісно пов'язані одна з другою, бо ще П. Куліш, приятель Т. Шевченка, вчив, що немає в сучасному події, яка не мала б свого коріння в минулому.

Лише 10 років відділюють нас від славетної річниці Тисячоліття Хрещення України за кн. Володимира Великого, що було підготоване майже 25-літньою попередньою працею християнської володарки в Києві кн. Ольгою. Ця дата вимагає особливої уваги всієї спільноти, має стати однією з точок програми на ІІІ СКВУ. Дотепер відомо, що лише в Австралії активно започатковано підготову до свята 1000-ліття Хрещення України-Руси. Першим таким кроком був соборний молебень в Ліндкомбі, у церкві св. Андрія 17 червня 1978 р., Митро-

полита УПЦ і УАПЦ Владики Мстислава. Преосвященного Владики Івана — Помісної УКЦ та свангельсько-баптистського пастора Г. Лутанюка, — в наміренні Українського Народу, з нагоди започаткування святкувань Ювілею 1000-ліття Хрещення України-Руси (інформація за „Шляхом Перемоги“ з 23 липня ц. р.). Відомо також, що ще трохи раніше Корпорація „Українська Опера“ в ЗСА дала в Америці й Канаді вистави програми „Тисячолітній шлях України“, присвяченої славетному Ювілеві. В поточній пресі були в цьому році відомості про закінчення праці над оперою „Ольга Київська“, темою якої є також та надзвичайна подія тисячолітньої давности.

У цім сезоні, крім особливо важливої політичної діяльності, ми мали б більше уваги звернути і на справи науки й культури. Вони є об'єктами погрому Москви на Рідних Землях. Не даремно в'язні

в Мордовії створили гурток вивчення й оборони української мови.

Недавно заарештований Москвою видатний український поет М. Руденко у вірші „Моєму народові“ стверджує:

... Нові століття в тебе є по праву:
 Ти світ навчиш і сіяти й косить,
 Бо та любов тобі дарує славу,
 Яка живих і мертвих воскресить.
 І людство, переймаючи науку,
 Збагне, чому в тернях твоє чоло:
 Ти є Месія, котрий терпить муку
 За гріх сусідський, за криваве зло”!

Допомогти рідному народові скинути терновий вінок із світлого чола України — наше найперше завдання на свободі. Нехай у боротьбі за владу нації там — не буде байдужих і оспалих тут! (п.)

Ярослав Петрович

ЗМАГ МІЖ ТРЬОМА СУПЕРПОТУГАМИ

В останньому часі дуже чітко зарисувався змаг за збереження рівноваги між трьома світовими надпотугами: ЗСА, СССР і Китаєм.

Знавці заявляють, що властиво, поруч дотеперішньої безспірної потужности ЗСА і СССР — Китай тільки в останньому десятиріччі, відколи розпочав розбудовувати власну атомову зброю і зі своїм 850-тимільйоновим населенням, висунувся на світовому форумі стратегії, як незаперечний фактор третьої зростаючої надпотуги.

За приєднання на свою сторону китайського мілітарного партнерства або, як дехто із журналістів називає, „невиявленої досі міжнародної наростаючої надпотуги“, Америка і Советський Союз провадять потайки не абиякі змагання.

Розрив між комуністичними велетнями — Москвою і Пекіном, що був виявився вперше на китайсько-советському кордоні, на ріці Міссурі, поглиблювався щоразу, то чіткіше і не припинився, а навпаки, посилювався після перебрання влади новим китайським проводом після смерті Мао-тсе Тунга. Остання мандрівка комуністичного верховода СССР Л. Брежнєва на Далекий Схід СССР мала на меті продемонструвати і налякати Китай своєю імперською могутністю, але Китай не перестав домагатися зміни кордонів і передачі йому окупованих колись, білими царями, китайських територіяльних просторів.

Військові коментатори пишуть, що Китай стурбований загрозою московської сили на його кордонах, бо свідомий того, що коли розцінювати його мілітарну міць у порівнянні до таких високо індустріялізованих країн, як ЗСА, чи СССР, він стоїть покищо далеко позаду. Навіть дотеперішній китайський атомовий арсенал Москва все ще могла б знищити тепер заінстальованими ракетами на да-

лекосхідньому советсько-китайському кордоні, а Китай мав би після такого розгрому для відплати тільки суходільні бойові з'єднання та перестарілу повітряну бойову флоту. Китайські військовики звідомі того, що теперішня збройна сила Москви непокоїть навіть таку передову світову потугу, як ЗСА.

Західна преса інформує, що якраз може саме ця загроза Китаю змусить Америку перевірити свою теперішню політику нерішеності, а остання поїздка оборонного радника президента Картера, Збігнева Бжезінського, до Китайської Народної Республіки підтверджує здогади, що між цими двома надпотугами іде до узгодження, як спільним зусиллям паралізувати московську ненажерну політику імперіялістичного просіяння на всіх континентах.

Треба мати на увазі, що після програми війни у В'єтнамі в Америці ніби заламалися її „надпотужна самопевненість“. Але тепер Америка приходить до переконання, що спільним фактором усіх дотеперішніх криз у світі був, без сумніву, їхній постійний відступ із чолової позиції, яку вони займали у світі.

Всі напруження між сусідніми державами, чи ворожнеча між чорними і білими расами, як це діється у Південній Африці, конфлікти між Етіопією, Сомалією та Еритреєю, арабів із Ізраїлем, або останній напад кол. катангських вояків-підпільників на провінцію Шаба в Заїрі — все це совети намагаються використати на послаблення Вільного Світу.

ЗСА зі своїми західними союзниками могли дуже легко добитися перемоги 1975 року у „громадянській війні“ в Анголі, яку там підсилювали Советський Союз із Кубою, але американський Конгрес зі страху, щоб не дати втягнути себе у „нову в'єт-

намську війну". вирішив не втручатись у цю справу, „міжплеменну війну". Але небагато після того, у 1977 р., Заір малоощо не впав жертвою нової комуністичної агресії з Анголи, якою керувала Москва якраз тоді, коли ЗСА відмовилися від надання будь-якої більшої допомоги. Заір насправді врятували: Франція, Марокко і Бельгія.

Майже подібна ситуація заіснувала й між Етіопією і Сомалією. З одного боку, ми були свідками масової допомоги з Москви новоствореному прокомуністичному урядові в Етіопії, а з другого боку — „американське невстрявання" у той африканський конфлікт...

Включення трьох більших країн, Анголи, Етіопії та Афганістану, в советську комуністичну орбіту насильницьких впливів являється вислідом дотогочасної постійної політики нейтральності з боку ЗСА. Якщо ця політика ЗСА в швидкому часі не зміниться, вона матиме дуже поважний від'ємний вплив на всі вільні бастиони Заходу.

Це дуже сумний і серйозний факт, що престиж і сила ЗСА за останній період, після Другої світової війни помітно обнизилися і змаліли, а зате Советський Союз набрав на відвазі й силі в реалізації, промощуванні і закріпленні своїх підбійних та агресивних впливів.

Треба, однак, надіятися, що після останньої заяви Президента Картера до випускників Морських Старшин в Аннаполісі, мовляв, Советський Союз має до вибору „кооперацію або конфронтацію" та, що „Америка приготувана на одне, або друге", — прийдуть такі остаточні зміни. У коментарях світових західних журналістів проявляється своєрідний оптимізм у зв'язку з такою заявою Президента. Чимало поміж ними добачують вже навіть перші „прояви зміни політики ЗСА у відношенні до СС-СР".

Перші такі наявні зміни в американській закордонній політиці коментатори базують на дуже помітному „зближенні і затіснюванні" зв'язків ЗСА із Китаєм, а в першу чергу — у дуже посиленій технологічній допомозі Заходу червоній Китайській Народній Республіці.

Теперішні дуже зростаючі впливи советів у В'єтнамі Китай намагається вирівняти і до певної міри зрівноважити посиленням своїх впливів у Камбоджі та Ляосі. Останнім часом перекинувся Китай у ці дві країни тисячі різних технічних дорадників, інструкторів та більшу кількість навіть важчої модернішої зброї. Фахівці пишуть, що саме та допомога Камбоджі була основною причиною, чому наступ В'єтнаму на цю країну двічі не вдався.

Китайські достовірні джерела подають, що СССР, використовуючи приязні відносини з В'єтнамом, розпочав будувати ракетні бази, скеровані проти Китайської Народної Республіки. Ці самі джерела також повідомляють, що Москва підмовила В'єтнаму, аби він розпочав виселювати китайське меншинне населення до Китаю, щоб таким чином по-

збутися контролі. Комуністичний Китай мусить вдаватися до розвідки, щоб довідатись, що діється у тій комуністичній країні та як її перебудовує Москва на свою могутню базу, дослівно у самому його запіллі.

Досі збудовано вже першу советську ракетну базу поблизу Тонкінської Затоки, в місцевості Гонг Кію. Незалежно від того, совети намагаються перекинути до В'єтнаму ще й кілька батарей т. зв. мобільно-пересувних ракет, і це являється для Китаю досить прикром розбудовою непередбачених досі, модерних флангів.

Є також чутки, що Китай висунув побажання, щоб ЗСА не відкликали американських військ із Південної Кореї та щоб поладнанням справи Тайвану підсилили і закріпили „приязнь сили" проти спільного ворога і ЗСА і Китаю.

Дехто із європейських західних коментаторів називає американсько-китайське зближення „мудрою і доцільною взаємною політикою, продиктованою та зумовленою взаємною konieczністю", яка готова вийти, в першу чергу, на користь ЗСА і приверне їм частково підірваний престиж найбільшої і наймогутнішої мілітарної та економічної потуги у світі.

Висновок із цього для нас, українців, дуже чіткий та корисний: ворога нашого найбільшого ворога, Москви, у цьому випадку Китай, слід трактувати в даному часі як потугу, яка загрожує і послаблює московського Молоха, що поважується заволодіти всією земною кулею.

*****

ІІІ КОНГРЕС СКВУ

ІІІ Конгрес СКВУ відбудеться в Нью-Йорку, в готелі „Амерікана" 23-26 листопада. В часі праці Конгресу заплановані концерт в „Карнегі Гол", бенкет, а в неділю 26 листопада — антимосковська демонстрація.

Господарем ІІІ Конгресу СКВУ є Український Конгресовий Комітет Америки.

На репрезентативному концерті в „Карнегі Гол", де привіт виголосить д-р Б. Стебельський, виступатимуть: хор „Гомін" із Англії та бандурист-віртуоз В. Луців, хор „Думка" з Нью-Йорку, хор „Веснівка" з Торонта і солісти: Марта Кокольська-Муційчук з Нью-Йорк Ситі Опери та Корпорації „Українська Опера" і Пол Плішка — з Метрополітан Опери.

*****

УКРАЇНА БОРЕТЬСЯ

— ЧИ ВИ СКЛАЛИ ВАШУ ПОЖЕРТВУ

НА ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ?

*****

Богдан Лівчак

МОСКОВСЬКИЙ ВУЗОЛ

Дехто може здвигнути раменами: стривайте, добрі люди, може це тільки перечуленість, недобачування? — ми ж живемо в добі детанту! Найважливішим завданням державних мужів є якраз ту детанту поглибити, зміцнити, адже часи міняються, ну і там, у Москві, вже є опозиція...

Може і є „опозиція”, але дійсність така, що московський вузол існує по цілім світі. Десь він ще надто мало помітний, в іншому місці його не хочуть бачити, твердять, що він не існує...

А ось преса принесла вістку, що кубинські старшини вишколюють басків в Альжирі, вишколених — висилають до Еспанії. Це також московський вузол, але Андрей Громико громить ворогів детанту, мовляв, вони всюди бачуть „советську загрозу”. Ні, він не бреше... Бо ж і сама детанта — це московський вузол, а може й петля. Московський вожака і далі теревенить що Москва тільки допомага... вивольним рухам.

Не встиг я уговкатися від таких міркувань, як покотилися лявіною нові події, в тому й бандитський напад палестинських „горилів” на безборонних ізраїльтян, де загинуло 35 осіб. Дальше — відплатна акція ізраїльтян, які пішли на Ливан на палестинські бази.

Кажуть, в пранні виявляється якість матеріалу. Так і було з тим „гориллями” палестинськими: віч-на-віч не було кому воювати, відступали наперед „пляновані” місця. Одним словом, втікали від наступу ізраїльтян.

Пригадалися часи з війни фінсько-московської зимою 1940 р. Тоді поширилася серед українців у Кракові сміховинка, що світової слави фінський бігун Нурмі застрілився, бо не міг дігнати московського „бойца”.

Замітне було під час ізраїльського рейду у Ливані проти палестинців, що їхній „вождь” Арафат зник з лиця землі; ніхто не міг засягнути язика з першого джерела, з яких „позицій” почнеться врешті протинаступ його „дітей революції”? Не можна було схопити того „революціонера”, якого з такою помпою впровадила „родная Москва” на форум ООН. Яс.

Арафат „набирав” духового відпруження, навіть його шановної постаті не показували на екранах телевізії жадібні на сенсацію журналісти. Видно, стисло притримувалися правил „Бон тону”: не турбувати людину, коли вона в клопотах...

Доперва, як ООН втрутилася в справу, бо ж Арафат і його організація є визнана, як „революційна” сила, — тоді він промовив, але більше говорив про погоду, ніж про воєнні подвиги своїх „бойцов”.

На терені Ливану є сирійська армія, яка мала запровадити лад і порядок у тій зруйнованій країні, де б'ються довгі роки ліві мусульмани і християни. Ворожнечу між ними підсилює „миролюбна” Москва.

Ми були свідками ганебної дії сирійської армії. Вона, замість заводити лад і порядок, почала масакру ливанців-християн. Посипалися протести від можних цього світу, навіть Ватикан подав слабенський голос протесту.

Уряд ізраїльський заявив: якщо сирійці не перестануть масакрувати ливанських християн, то ізраїльські війська підуть походом на Ливан! Ясно, що Москва у випадку наступу ізраїльського війська буде допомагати Сирії.

З того виходить, що на Близькому Сході таки Москва замотала вузол, який прийдеться дуже тяжко розмотувати Заходові, чи пак Америці, котра має зобов'язання супроти Ізраїля від зарання постановля цієї нової держави.

Події на Близькому Сході скоро міняються і чергуються. Трудно передбачити, які саме події там ще заіснують бо Москва завузло скрізь по всьому світі і ставить Захід і Америку перед тими вузлами, мовляв — розв'язуйте...

Трудно сьогодні рішати, чи дипломати будуть спроможні розв'язати той московський вузол на Близькому Сході. Найновіші переговори вказують, що дипломатам це покищо не під силу. Чи таки генералам не прийдеться „мечами” розтинати той вузол.

Ми були свідками кілька літ тому, як генерали мали змогу розтяти близькосхідній московський вузол, але дипломатичні „кола” до цього не допустили. Шкода, бо тоді Близький

Схід був ближчий до справжнього миру, як зараз. Ізраїльські армії стояли за 45 миль від Каїру і 20 миль від Дамаску. Третя єгипетська армія була оточена ізраїльтянами. Москва була готова вислати своїх парашутистів, щоб визволити ту армію...

Рішучий крок през. Ніксона погамував військовий запал московських „ребят”. Московські „соколи” не розпластали своїх соколиних крил, тільки дипломатичні факіри врятували загинувших єгиптян, а що важливіше — врятували арсенал московської зброї і то „наймодернішої”. Вона не попала в руки ізраїльтянам, а тим самим не була виявлена таємниця тієї найновішої московської зброї.

Одне остається загадкою: єгипетська третя армія мала ту московську модерну чи „наймодернішу” зброю, так розхвалювану, а скажіть, будь ласка, чому єгиптяни дали себе оточити, чому вони не покористувались її „модерністю”? Щось у тій „наймодернішій” не грало.

Ми чули ще за Н. Хрущова, що московські ракети збивають муху в леті. Як же ті жиди позакладали шапки-невидимки, і московська зброя зблямувала?

Ми пам'ятаємо, скільки шуму натворили свідомі чи несвідомі московські ступайки на Заході, а ще більше дивне, що й наша національна щоденна преса чомусь „приписувала” забагато неперевіраних вальорів тому московському „оружжію”.

Пам'ятаємо, скільки то шуму було, коли московський летун українського роду Біленко вибрав свободу і на „неперевершеному” „MiG-25” прилетів до Японії. Однак, докладна перевірка спеціалістів, японських і американських, ствердила, що нічого спеціально „замічательного” на нім не знайдено.

Така, а може ще більш компромітуюча справа вийшла з московським суперсонічним літаком, який на очах 300-тисячної публіки згорів над Парижем. Скільки справді „доброти”, „вирозуміння” було у загниваючих буржуазних акул, які з таким спокоєм прийняли цю московську нікудишню показуху. Ніхто навіть під вусом не засміявся, щоб, борони Господи, московські „надлюди” не розгнівалися, про що дуже часто говорив кол. державний секретар Г. Кіссінґер.

Московський вузол на Близькому Сході найкраще зможуть розв'язати самі араби, бо ж вічно не буде у них сил воювати, як це їм до раджує „гуманна” Москва. Вона їм, арабам, крім заліза, себто зброї — не може більше нічого дати, бо й сама простягає свою пажерливу руку до „капіталістичних акул”. Вже одну нитку в тім вузлі перетяв Єгипет, який на власній шкурі відчув московську доброту. Країна стоїть над берегом пропасти. Мрії ще покійного през. Нассера скинути ізраїльтян у море не здійснилися. Ізраїльтяни розбудовують свою країну, а велика частина населення Єгипту і нині, за Садата, не має даху над головою. Президент Садат дуже добре здає собі справу з того. Тому і їздив до Єрусалиму, щоб разом з ізраїльтянами той московський вузол почати серйозно розв'язувати, заки він не обернувся в комуністичну петлю на Середньому Сході.

АМЕРИКАНСЬКІЙ ЖУРНАЛ ПРО ДІМ ОУФРОНТУ

Папулярний ілюстрований „Сандей Нюз Маґазин” у Нью-Йорку з 21 травня помістив репортаж Чарлза Пейкерта „Маленька нація на Другій авеню”, оздоблений кольоровими малюнками Ярослави Сурмач-Міле, з піднаг. „Українці створили острів традицій і стабільности у Іст Вільджд”. Автор розповідає про успіхи української громади в цім районі міста-велетня, включно з новою церквою св. Юра, школами, Домом УККА і т. д.

Чимало уваги присвячено новому Домові ОУ-ВФронту при 136 Друга авеню, про який інформував американського журналіста д. С. Чума з рамени ООЧСУ. У цім Домі містяться: ГУ ООЧСУ, Відділи ООЧСУ, Сумівська Школа Українознавства, УЛКлюб, Галерія ОМУА під керівництвом маестра М. Черешньовського, АДУК, також Книгосховище: щотижня відбуваються проби Корпорації „Українська Опера”, про які в журналі сказано: „З 3-го поверху лунають ентузіастичні голоси хору — приналежна до цього середовища Опера розучує оперовий твір рідною мовою”.

У журналі зацитовано слова редактора „Українського Квартальника” УККА д-ра Володимира Душника, який сказав, що українська спільнота „домагається вільної Української демократичної Держави. Члени різних організацій стараються здобути симпатії антикомуністичних урядів для допомоги своїм братам в Україні”. (п.).

Юрій Тис-Крохмалюк

ПРО РАДІАЦІЙНУ ЗБРОЮ

Радіаційна зброя — це тільки інша назва на нейтронну бомбу, якої продукцію саме на деякий час припинив президент Картер. А проте вона викликала не тільки численні статті у пресі, а й демонстрації і навіть дискусію в Об'єднаних Націях. Той шум і галас має на меті підготувати настрої до другого етапу нарад для роззброєння „Салт 2”.

Одна з важливих американських публікацій подає, що кожний із обох противників, тобто Америка і ССРСР, мають приблизно по 50.000 нуклеарних стрілен різних типів, в тому стратегічних і тактичних бомб, якими можна знищити доценту сім разів кожного з них. Перспектива такої війни невесела, бо після такої нуклеарної забави не залишиться жадної цивілізації на землі, будуть винищені навіть далекі від усього племена в центральній Африці, Азії і Південній Америці чи в підбігунових околицях.

Інші поважні публікації подають, що всі існуючі держави видають на зброєння 400 мільярдів (більйонів) доларів, а у військових одностроях перебуває 23 мільйонів людей. Очевидно, повних домовлень про роззброєння як у „Салт І” ніхто не додержується, бо існує політика рівноваги сил і ця доктрина є причиною постійного вирівнювання нуклеарного балансу. Тим самим потиху зростає зброєння, а хто не має потрібної технології — купує готову конвенційну зброю у двох її великих продуцентів. Статистика показує, що продовж років 1960-77 ЗСА продали зброї на 71 мільярдів, для 161 держави (якщо ці цифри правдиві).

Щоб не лякати мирного населення, і так в Америці настрашеного в'єтнамською поразкою, обидва противники почали називатися державами НАТО і „Варшавського Пакту”. Таким способом відсунено трохи дещо в тінь Росію, російську імперію, чи ССРСР — назви, які спричинюють безсонність і прикрі ремінісценції в роздумуванні про Третю світову війну. (І для неї придумано невинну назву: конфлікт).

Якість і успіх вибуху нейтронної бомби залежить від її сили, яку міряють кільотонами. Від неї залежить кількість забитих, поранених

і нездібних до бою ворожих вояків в певних умовах, як віддаль від центру вибуху, концентрації ворожих сил і їх охорони, терену тощо.

Коли у конвенційній (звичайній) війні вбивають відламки гранат і бомб, то нуклеарна бомба вбиває високою температурою термічного діяння та витвореною вбивчою радіацією. Нуклеарний вибух нищить на загроженому терені більше людей, робить їх нездібними до боротьби та згодом, навіть після десятків років, викликає недугу рака.

Впродовж понад трицяти років розвиток технології нуклеарної зброї йшов двома шляхами: продукувати ракети і бомби потужньої сили, здібні знищити цілі міста силою вибуху, або збільшити радіацію коштом тієї нищівної сили. У цьому другому випадку нуклеарна бомба не руйнувала б матеріальних дібр, а тільки живу, тобто людську, силу ворожих дивізій. Вибрано перший шлях з наміром довести до продукції „чистої”, тобто не радіаційної бомби. Йшлося, отже, про бомби на далекосяжних ракетах, яких завдання були стратегічної натури: знищення великих військово важливих теренів, як центри продукції, транспорту, зв'язку тощо. Увага була звернена на матерію, а не на людину.

Нині при семикратному навантаженні запасів нуклеарних стрілен того роду війна є мало правдоподібною, в аналогії до хемічної війни в Першій світовій війні, яка виявилася обосічною зброєю. Хоч усі воюючі держави були до неї приготовані, за Другої світовій війні боєвих газів не вживали. Зате збільшилася можливість конвенційної війни, тим більше, що у нарадах „Салт 2” обидві сторони хочуть довести до обмеження вжитку стратегічної нуклеарної зброї.

Залишається, отже, конвенційна зброя, в якій відіграє першу роллю її кількість і якість та вартість, а теж чисельність озброєних людей-воjakів. У цім набагато перевищує сили НАТО і ЗСА постійно зростаюча потужність військ ССРСР. Вони розміщені частково над китайським кордоном, щоб виключити боротьбу на два фронти, та в Європі, на теренах сателітних держав, і в західній частині ССРСР.

Обидві сторони дуже уважно дослідили перебіг останньої ізраїльсько-єгипетської війни, яка була кривавими маневрами для перевірки війни численних танкових з'єднань і оборони від них з допомогою керованих та автоматично-керованих ракет з малими тактичними нуклеарними набоями. Пороблено висновки, і ССРСР приступив до масової продукції панцерних з'єднань, тактичної нуклеарної зброї, ракетної і артилерійської, нуклеарних підводних човнів тощо.

Продукція ССРСР є тепер значною мірою контрольована американськими розвідними сателітами, які реєструють найменші рухи, зміни і транспорти на залізницях, фабриках можливості продукції тощо. У висліді складено таблиці з подробицями продукції і припасів. Деякі дані подаємо:

Збройний баланс

	ЗСА	СССР
Стратегічні оборонні ракети	324	14.664
Людей у військах (у мільйонах)	2.1	4.8
(без параміліт. організацій)		
Стратегічна офензивна зброя	2.125	3.910
Флотя (різних одиниць)	289	584
Танків	10.000	50.000
Панцерні вози	22.000	55.000
Важкі моздири	3.000	7.000
Гармати	5.000	20.000
Гелікоптери	9.000	3.500

У деяких родах зброї перевага ССРСР становить 1:4, навіть 1:8. Не дивно, що такий стан викликав занепокоєння серед відповідальних чинників Заходу, зокрема через сильну концентрацію військ советської армії на кордонах країн Варшавського пакту і Західної Європи. Недавно президент Картер виразно заявив, що існує небезпека нападу советських збройних сил на Європу. У такому випадку, — сказав Президент, — ЗСА дадуть усяку можливу допомогу і американський уряд вважатиме напад на Європу нападом на ЗСА.

Не відомо, як розвинуться дальші події, але недавно виявлено у ЗСА дві нові нуклеарні бомби, призначені для тактичних завдань, особливо у випадку конвенційної війни. Першою

була далекосяжна мала ракета („круз мисел”), яка автоматично сама скеровується до цілі згідно з наставленням і якої засяг сягає до 2000 кілометрів. Її можна вистрілювати з атомових споруд на землі, з вантажних авт, підводних човнів, з літаків. Вона летить до цілі низько над землею, підіймається і опадає залежно від змін висоти терену і є невловною для ворожих радарів.

Друга, найновішого типу зброя, це високо-радіаційна або нейтронна бомба тактичного застосування. Її вистрілюють з віддалі 130 кілометрів від цілі, вибух наступає на висоті 500 метрів. Вона своєю радіацією унерухоплює наступ ворожих вояків, часто приховуваних за танковими з'єднаннями. Ця бомба не нищить танків, ні різного роду авт, не діє й на склади амуніції. Саме проти такої бомби советська пропаганда zorganizувала згадані передше маніфестації.

У фахових публікаціях читаємо, що близьке розташування міст та велика густота населення в Західній Європі, зокрема в Німеччині, обмежує вжиток цієї зброї. Не відомо теж, чи більшовики не рідяться почати повну нуклеарну війну, не рахуючися ні з місцевими умовами, ні з втратами цивільного населення, вреспті і своїх власних військ. Відомо, що Москва не визнає вартости людського життя, і у війні чи в мирі — винищує мільйони населення.

Вреспті, треба у практичних досвідах достосувати нову зброю до советської тактики панцерних і танкових дивізій. Радіяція повинна охопити все з'єднання в його трьох шерегах та резерви, з піхотою поза ними. Далі слід ще дослідити стратегію нападу на Європу. Досі відомо, що концентрація советських військ розміщена так у терені, щоб наступати трьома ударами: північний — у наступі на Гамбург, середній — на Бонн і південний — у напрямі Швайцарії, усі три із Східньої Німеччини. Можливий ще удар з ЧСР через Австрію двома крилами: на північ від Мюнхену і південь від того міста у напрямі на захід.

Питання, чи цей рід зброї є менш чи більш гуманний, не має значення для воєнного планування, як не мають значення і демонстрації проти радіаційної зброї. Вони не можуть впли-

Віталій Лехтер

СОВЕТСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ

Советська конституція „гарантує” советським громадянам право на демонстрації, але лише на ті, які дозволені советським урядом. Інші демонстрації вважаються антисовєтськими.

Традиційні демонстрації свідомого українського громадянства біля пам'ятника Т. Шевченкові у Києві 22 травня (в день перевезення тіла поета ізгнилого Петербургу на Батьківщину) тепер суворо заборонені. В самвидавньому журналі з України „Український вісник”, випуск 6-й, у „Хроніці подій в Україні” були матеріали про демонстрацію українського народу біля пам'ятника Т. Шевченкові, що відбулася 22 травня 1971 року. Через кілька днів після демонстрації КГБ заарештувало колишнього політв'язня Лупиноса. Як згадують, поштовхом для арешту був його виступ коло пам'ятника із читанням антишовіністичних віршів. Крім того, присутніх біля пам'ятника взяли на кінострічку і фотографували. Потім склали списки, скільки осіб, від якого району міста лишилися біля пам'ятника після закінчення офіційного фестивалю. Наприклад, з Ленінського району Києва було зафіксовано 170 осіб, з Шевченківського — 10 і т. п. Цими цифрами оперував потім секретар Київського міського партії Ботвин, виступаючи перед директорами шкіл, а також перед директорами підприємств і установ (один такий виступ відбувся 5.7.1971 року). Він закликав посилити боротьбу з ідеологічними диверсіями, карати тих, хто приходить до пам'ятника Шевченка 22 травня. Щоб скомпромітувати чудову традицію вшанування в цей день пам'яті Шевченка, секретар міському зв'язав цей день . . . із 22-м січня — днем проголошення Центральною Радою самостійності УНР у 1918 році!

*****
вати на рішення у випадку Третьої світової війни.

Треба, однак, бути підготованими до того, що в деяких мілітарних і політичних ситуаціях не вдасться оминати крайніх, може й безоглядних з боку ворога, засобів боротьби.

Мовляв, саме тому 22-го біля пам'ятника збираються націоналісти . . .

Починаючи з 1972-року, в день 22-го травня пам'ятник Т. Шевченкові в Києві оточують загони міліції та представники КГБ; з їх „ласкавого” дозволу дозволяється провадити лише офіційні демонстрації, під наглядом представників міському партії. На одній із таких демонстрацій мені „пощастило” побувати у 1975 році. Виступали „кращі” представники українського народу, ламаною українською мовою читали вірші Кобзаря, але ті, що їм дозволили читати. Доповідачі в один голос стверджували, що тепер би Шевченко не впізнав України, що минули ті часи, оспівані в поезіях поета, мовляв, тепер почався буйний розцвіт України. В один голос доповідачі волали про велику дружбу між російським і українським народами, а один з них висловився, що тільки після революції (звичайно, після так зв. великої жовтневої) видання Шевченкових книг набули небувалих накладів. На жаль, доповідач „забув пригадати”, що тепер із „Кобзаря” знову вилучили 8 поезій, які суттєво викривають московській імперіалізм. Тому вже й не ходять на такі пропагандивні демонстрації свідомі українці, бо добре розуміють, що такі демонстрації по суті є добровільно-примусовими. Більше того, на такій „демонстрації робітничої кляси і трудового селянства” є, як ми знаємо — серед присутніх на таких маніфестаціях 70-80% москалів. Щоправда, ці „найкращі” представники українського народу говорять ламаною українською мовою, або й зовсім її не знають.

Для чого ж провадяться такі демонстрації? — можуть мене запитати. А для того, шановний читачу, щоб показати, що буцімто Україна вільна і на Україні шанують Шевченка. З такою ж пропагандивною метою поставили совети бюст Т. Шевченкові у Парижі, а в той час в Україні забороняють провадити маніфестації, які не заплановані парторганами і КГБ. Навіть просто покласти квіти біля пам'ятника Т. Шевченкові заборонено.

А покищо дозволяється виходити на Першотравневі демонстрації та на демонстрації, присвячені т. зв. жовтневій революції. І не тільки дозволяється, а примушують громадян бути на демонстраціях. Задовго до початку комуністичних „свят” розвішують на будинках і стовбах плякати: „Всі — на жовтневу демонстрацію!” На всіх підприємствах, установах, школах ведеться інтенсивна підготовка до демонстрації. Агітатори та пропагандисти працюють по 12-14 годин на добу, а якже, треба, щоб усі працівники та службовці прийшли, щоб показати єдність партії та народу. І люди приходять, бо можуть не дати премії, а бували і такі випадки, що наганяли з праці. В той же час школярів вчать сильніше кричати „Слава комуністичній партії”, або „Хай живе КПСС”.

Несуть на таких демонстраціях портрети Маркса, Леніна, членів Політбюро і, звичайно, самого мудрого Л. Брежнєва. А ось портрета Т. Шевченка — не несуть. Мабуть, добре роблять, що саме на таких демонстраціях немає портрета великого Кобзаря, бо і що йому робити серед катів українського народу? Якби Т. Шевченко жив, то написав би на цих портретах, як в свій час на пам'ятниках російських царів: „Наїлися, напилися”: — пішов би не в Кос-Арал, а як сучасні борці за свободу — в психіатричну „лікарню”, або в концтабір у Мордовію.

Але все йде до того, що буде ще у нас вільна Україна, і зникнуть, западуться у безвість ці советські свята та демонстрації. І буде святкувати український народ власні свята, в тому й День 22-го січня, і буде вільно влаштовувати маніфестації на пошану великому Кобзареві. Так буде!

ДЖОРДЖ МІНІ — ВІДМОВИВСЯ

Президент могутньої професійної спілки АЛФ-СІО Джордж Міні відмовився — на знак протесту проти нелюдських засудів у ССРСР та постійного порушування Гельсінкського договору Москвою — бути почесним головою Американського Олімпійського Комітету на Світовій Олімпіаді в Москві.

Дж. Міні має змогу відкликати членів Спілки — працівників телевізії, які будуть обслуговувати американську телевізійну компанію НБС у столиці ворога людства.

АКТ 30 ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ ВІДЗНАЧИЛИ НА ОСЕЛІ СУМА

У неділю 2 липня 1978 р. на чудовій Оселі СУМА в Елленвіл відбулося святкове відзначення 37-ої річниці проголошення віднови Української Державності 30-го Червня 1941 р. у княжому Львові. Після Панелю в суботу, вранці в неділю при понад 600 вірних відправив Богослуження Всв. о. д-р Володимир Гавліч. Понад 500 людей перейшли потому до великої модерної зали, прикрашеної Тризубом та червоно-чорними прапорами Революційної ОУН.

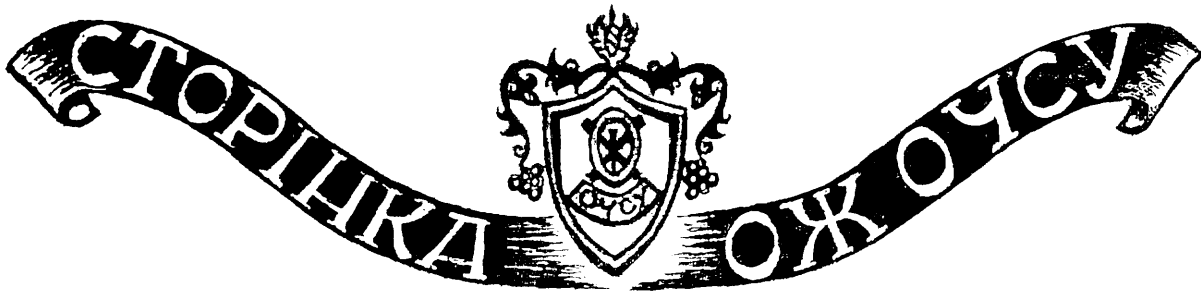
Про значення Акту 30 червня 1941 р. коротко говорив, відкриваючи Свято, д. Богдан Качор, голова 2-го Відділу ООЧСУ в Нью-Йорку, з ініціативи якого та при підтримці ін. Організацій Визвольного Фронту Нью-Йорку й околиць відбулося це зразкове відзначення державного Дня 30 Червня. Потім провадив програмою д. Корнель Василик, голова діяльного Осередку СУМА в Нью-Йорку.

Півгодинну, переривану оплесками, доповідь про причини, значення та наслідки проголошення віднови Державності виголосив член ГУ ООЧСУ, Головний Предсідник братньої УНПомочі д. Володимир Мазур, привітавши зібраних від тих Організацій та подякувавши Діловому Комітетові за ініціативу проведення Свята. Ред. Володимир Мазур, між ін., сказав:

„Актом 30 Червня 1941 року Україна заявила світові, що ми — великий історичний європейський народ і що ми будемо змагатися аж до здобуття і закріплення Української Держави на всіх просторах Соборної України”. Промовець вказав на вагу УПА, як збройного рамя Уряду і Акту, на значення діяльності АБН у 35-ліття його створення, на дальші події в Нескореній Україні, аж до Самвидавних документів включно, з вимогою вивести Україну зі складу колоніального ССРСР; підкреслив величезну працю Організацій Українського Визвольного Фронту за кордоном — в ім'я допомоги Матері-Україні. Він зачитував з „Вельтбільду”, із статті проф. Гогана, ствердження, що „Привид ходить по ССРСР — привид Націоналізму”, та в кінці промови закликав твердо кожного стояти на стійці у дальшому виконанні Державнотворчого і ніколи не відкликаного Акту 30 Червня 1941 року.

Потім відбулася велика мистецька програма, силами СУМА з Йонкерсу, Пасейку і Нью-Йорку. Свято закінчилося співом „Не пора”...

ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ

Валентина Юрченко

ГОВОРИТЬ МИНУЛЕ...

(Пам'яті Ольги Петлюри)

Серед листів близьких і дорогих мені вже понад 20 років зберігається у мене лист старенької, хворої жінки, якої я особисто не знала і ніколи не бачила. Написаний на тонкому, прозорому папері, цей лист вражає неясним письмом і великими, неслухняними літерами, що кривуляють, мов курчатка, щойно вилуплені з яйця. Видно, що жінка, пишучи листа, перемагала великі труднощі, рука її не слухалась, непокірний олівець вихилявся в різні боки, не встигаючи за думкою авторки. А була нею Ольга Петлюра, достойна Пані Отаманова, що самотньо доживала віку в Парижі, змагаючись із непосильним тягарем хвороб, страждань і болючих спогадів минулого. Лист Пані Отаманової був її зворушливою відповіддю на мого листа. Але мушу розповісти про все з самого початку.

Влітку 1956 року ініціативна група жінок 2-го Відділу ООЧСУ в Нью-Йорку, в тому числі і я, вислала була Пані Отамановій привітальну картку на День св. Ольги, з нагоди іменин — 24-го липня, долучивши грошевий презент в сумі 170 доларів, висланий двома окремими переказами. Зробили ми це від щирого серця, по-жіночому, сподіваючись, що і моральна й матеріальна підтримка достойної Ольги Опанасівни буде доречною. На той час цей грошовий дарунок був досить поважною сумою і ми, провівши енергійну збіркову акцію, втішалися її вислідом. Секретарську й технічну сторону справи я взяла на себе — вислала картку, перекази і нетерпляче очікувала потвердження з Парижу. Час минав, а

від Пані Отаманової — ні словечка! Я відчувала, що все лежить на моєму персональному сумлінні, адже справа та стояла на громадській засаді і її треба було належно завершити звітом. На мого чемного листа до Пані Отаманової, з проханням потвердити чи гроші надійшли, я в листопаді й одержала згаданого листа-відповідь від п-і Петлюри. Вона схвилювала мене і змістом, і формою. Ось текст листа:

„Дорога та високоповажана пані Юрченко, я дійсно отримала Вашу картку в кінці липня, але в ній ніяких грошей не було. Я подумала, що Ви, певно, вислали таку суму поштою і треба почекати, поки воно прийде, але до цього часу з пошти нічого не поступило. Я зберігаю Вашу листівку і на тому стало. У всякому разі Вам належить моя пошана і признання за Ваші клопоти і увагу. Передайте се, будь ласка, Вашим товаришам по праці. Я хвора і не можу як слід Вам написати. Вибачте за сі каракулі. Якщо сі гроші пропали, то се нічого, головне мені знати, що в УСА є люди, які думають і дбають про мене.

Прощайте, дорога Пані.

О. Петлюра

Сей лист ми трохи спізнилися Вам вислати, бо я живу на селі, далеко від Парижа, а генерал єдиний зв'язок з світом, та й то хорий. Не дивно, що лист може лежати Бог зна скільки часу. Вітаю Вас тепло, Ви дорога й чула людина.

О. Петлюра”.

Разом з цим листом прийшов і інший — від генерала О. Удовиченка, який опікувався хворою Панею Отамановою. Генерал повідомив, що Пані Отаманова доручила йому вияснити справу з переказом. „Трудно припустити, — писав він, — що гроші загинули від злої ру-

ки. Пані Отаманова вже 4-й місяць перебуває у мене на селі, в 75 км. від Парижу, там святкували і її іменини. Розумію Ваші турботи і тому постараюсь, по одержанні від Вас потрібних відомостей (точна дата, адреса, прізвище адресата) відразу піднести справу в нашому поштовому бюро". А після слів поваги і привіту генерал дописав: „Сподіваюсь, що Ви розберете листа П-і Отаманової, бо пише вона з трудом, зле бачить і має шоки в руках нервові”.

Можна собі уявити, як занепокоїла мене доля переказу, — адже це були громадські гроші! Тоді зарипіла важка бюрократична машина поштових департаментів, почалася писанина й перевірка, яка по двох місяцях нарешті ствердила, що адресат гроші одержав в сумі 58.621 франк і з Парижу прийшло поквітування від Пані Отаманової, з її підписом. В ньому були ще такі слова: „Я щиро дякую за пам'ять і добрий спогад про мене всіх дорогих українців Відділу ООЧСУ. Даруйте, що так запізнилась з поквітуванням, але сталося непорозуміння, яке тільки зараз виявилось.

Ольга Петлюра”

Генерал О. Удовиченко докладніше подав розв'язку усієї справи, заспокоївши мене, що „... нарешті справа з 170 дол., висланими для П-і Отаманової, з'ясована, а гроші вручені їй 3-го серпня. На жаль, — писав генерал, — я не вважав зручним спитати від кого ці гроші... Вона вислала подяку за ці гроші на ім'я... комбатантів в Австралію, словом переплутала. Пробачте їй! Пані Отаманова, — писав далі генерал, — дуже перехвилювалася цією плутаниною, нервові шоки були такі небезпечні, що ми ледве привели її до нормального стану. Вся біда в тому, що вона не може розмовляти, писати, глуха, майже не бачить, права нога паралізована, а головне — втрачає пам'ять. З трудом висловила те, що я мусів відписати Вам. Я знаю, п-і Юрченко, що вся ця історія принесла Вам багато прикростей, а мені клопоту, але зараз все гаразд. Чим далі, тим тяжче справа з опікою над П-і Отамановою. Вона сама безпорадна, слаба, її не можна залишати самотню. Забуває закривати газ, одного разу попекла собі обличчя, падає. Жінка, яка доглядає її, може уділяти лише 4-5 го-

дин, а решту дня вона залишається сама. Я працюю вночі по 12-14 год., але стараюсь кожного вечора відвідати її й зі страхом входжу в мешкання — чи вона жива? Сподіваюсь, що громадянство не забуде й підтримає цю многостраждальну жінку, яка так трагічно втратила найкраще в своєму життю: чоловіка, доньку...”

Після цього листа генерала О. Удовиченка в моїй уяві назавжди залишувся трагічний образ жінки-страдниці, яка до останку ділила долю свого видатного чоловіка, великого українського патріота-державника. І не раз, перегортаючи дорогі листи, я знову перечитувала листа Ольги Петлюри, де в нерівних рядках з неслухняними літерами, з трудом виведеними хворою рукою, стояли зворушливі слова: „... Вам належить моя пошана і признання за клопоти і увагу... Головне мені знати, що є люди, які думають і дбають про мене...” А в душі моїй зроджувався докір і собі, і всім нам: як багато більше могли б ми, українці, зробити, щоб зігріти останні дні, заспокоїти душевний біль безрадної, самотньої старости видатної жінки — Дружини Голови Української Держави, який загинув з підступної московської руки на паризькому брукові, у віці 47 років, за те, що стояв на чолі нашої відродженої Батьківщини.

ДЕНЬ ПОЛІТВ'ЯЗНЯ В АСТОРІЇ, Н.-Й.

Як інформує подруга Леонтина Гошовська, в Домі ОУВФронту в Асторії, Нью-Йорк, заходами ОВФронту відбувся в червні ц. р. День, присвячений українським політв'язням.

На сцені було кілька знімок політичних в'язнів, а посередині великий портрет Оксани Яківни Мешко. За зверненням Головної Управи Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України, Марія Нестерчук проголосила Оксану Яківну Мешко „Матір'ю Року України”. Подібні проголошення відбулися по всіх Осередках ОЖ ОЧСУ в Америці. Деякі Осередки відбули це проголошення дуже урочисто з участю державних властей. Оксана Яківна Мешко сама довголітній в'язень московської тюрми, старається за звільнення з концентраційного табору свого хворого сина О. Сергієнка.

Промовляв з рамени ТУСМ д. Андрій Прядка. Була також мистецька частина. Зустріч закінчилася спільним співом „Не пора”.

Михайло Гікавий

ДО ІСТОРІЇ АБН

У Мюнхені в 1947 році д-р Володимир Янів виголосив доповідь про АБН. Тоді вже був Головою Централі АБН Достойний Ярослав Стецько.

Основоположниками Відділу АБН у Чикаго в 1951 р. були: д-р Роман Кобилецький, інж. Матла і М. Гікавий, який був Головою перших зборів Прихильників АБН (ПАБНА), і декілька членів АБН, які тоді приїхали до Чикаго. Заля зборів була переповнена. Основоположники АБН в Чикаго подали інформації про АБН, а протокол перших зборів АБН був висланий до Українського Визвольного Фронту (ООЧСУ) в Нью-Йорку.

Першим говою ПАБНА був адвокат Дідик, але через слабу діяльність зроблено перевибори, і головою стала мгр. Уляна Целевич. Вона спричинилася до розбудови української станиці ПАБНА в Чикаго, яка влаштувала різні сходи, національні свята, конференції, фес-

.....

НОВА ЦЕРКВА СВ. ВОЛОДИМИРА У ЮТИЦІ

У Ютиці, Н. Й., у неділю 30 липня 1978 р. відбулося урочисте благословення новозбудованого за проєктом архітекта А. Осадци українського католицького храму св. Володимира. Храм збудувала 100-родинна громада вірних, очолена священиком-патріотом Всв. о. крилошанином Богданом Смиком, у співпраці з Будівельним Комітетом на чолі з М. Фалинським. Будова храму коштувала 700 000 дол., є ще відносно невеликі задовження.

Благословення храму довершив Владика Василь Лостин, Єпископ Стемфордський, у сослуженні отця-пароха та понад 20 священослужителів, при участі понад 350 вірних та гостей, у тому й чужинців. Під час Архисерейської св. Літургії та потім на бенкеті поминали Іх Блаженство Патріярха Йосифа Сліпого.

У збірці фондів на будову брали участь як окремі громадяни, так і організації та установи, у тому з ОУВФронту в Ютиці — 37-й Відділ ООЧСУ, О.СУМА та Материнський Кружок. Пані-Матка Володимира Смик є секретаркою Відділу ОЖ ОЧСУ.

Новозбудований храм прикрашений при входних дверях великою мозаїкою, на якій зображено (за проєктом мистця М. Білінського, виконання фірми Б. Макаренка з Йонкерсу, Н.-Й.) постать св. Володимира Великого із хрестом, тризубом і мечем.

тини тощо, на яких виголошувала промови, змістовні доповіді про дії АБН в Чикаго і на еміграції, крім того, закріплювалися зв'язки між товариствами АБН і поневоленими народами, утримувався постійний контакт з впливовими американцями, які сприяють ідеї визволення попоневолених Москвою народів, та чужинцями — прихильниками українців.

На конференції ПАБНА приїздив до Чикаго Голова АБН Ярослав Стецько, Прем'єр України з 1941 року, з доповідями про культ українських героїв, які зобов'язують нас, емігрантів, не лише до вшанування свят, але передовсім чинами, в дусі їх ідеалів, на кожному кроці поборювати: московські та комуністично-більшевицькі впливи, розкривати советофільську мафію та її дію, змагатися за розвал московської тюрми народів і відновлення Української Самостійної Соборної Держави.

На Українських Землях під окупацією в ССРСР, хоч і пригнічений страшним тягарем кліки Брежнєва, терором, тортурами — ніколи не згасав справедливий гнів нашого народу проти окупанта. А на еміграції існує реальна опозиційна сила АБН і її прихильники. Українські націоналістичні сили не мають на разі змоги воювати з більшовиками зі зброєю в руках, а провадять з ними війну ідеологічну, моральну, голосячи цілому світові про большевицькі звірства та попереджуючи перед загладою, яку несе світові московсько-більшевицький імперіалізм. Українці мають найбільше право про це говорити і писати, бо ні один народ не зазнав стільки тортур, не пролив стільки крові, не втратив таких мільйонів жертв, як український народ.

На запрошення мгр. У. Целевич-Стецюк українська станиця ПАБНА влаштувала в Чикаго, в Домі СУМА, англійською мовою виголошену доповідь проти большевицько-московських імперіалістів, яку виголосив д-р К. Сукс — директор відомого Інституту Американської Стратегії. Був висвітлений документальний фільм про московський імперіалізм: терор, тортури українського народу під ССРСР.

У різних державах вільного світу дуже успішно і змістовно виступав і виступає мгр. Ярослава Стецько, відома політично-громадська діячка, член ЦК АБН і редакторка „АБН — Кореспонденс”.

Мгр. У. Целевич-Стецюк з Управою і членами ПАБНА в Чикаго брали численну участь в Тижні Поневолевих Народів, в українських імпрезах та інших. Щоліта відбувалися пікніки, особливо на полудні Чикаго та недалеко коло Чикаго, в місті Палатайні, куди авіамаїні їхали українці й представники ін. поневолевих народів з Чикаго і околиць. Там грала оркестра, відбувалися танці, як українські, особливо козацькі, і других народів, а в перервах слухали присутні платівок, або самі співали різних пісень, виступали танцювальні групи, відбувався спорт. Були також промови членів

Управи ПАБНА. На фестианах-пікніках мала успіх кухня з різними українськими стравами; обслуговували добровільно члени АБН, ООЧ-СУ й ін.

Щороку в 1950-60 рр. українська станиця АБН в Чикаго посилала до Централі АБН в Мюнхені не менше як 1000 дол. допомоги. Рівнож продавалися журнали АБН в укр. кіосках у Чикаго і посилалися пожертви на Пресфонд.

29 січня 1971 р. на Флориді, на зборах українців, членів УВФронту в готелі М. Курмака, була доповідь головного предсідника УНПомочі В. Мазура про АБН, доповнена інформаціями інж. С. Квасницького і гол. радного УНПомочі М. Гікавого. Тоді Відділ АБН був заснований у Маямі, Флорида, під головуванням інж. Богдана Неганіва.

*****

З НОВИХ ВИДАНЬ

КГБ — KGB

“INSIDE THE KGB” BY ALEKSEI MYAGKOV. ARLINGTON HOUSE-PUBLISHERS 1978; 131 page „ВСЕРЕДИНІ КГБ”, НАПИСАВ АЛЕКСЕЙ МЯГКОВ. В-во АРЛІНГТОН-ГАНВЗ — 1978; стор. 131.

Серед десятків документальних книжок про історію та дії большевицького апарату шпигунства, терору і насилля, які дотепер появилися англійською мовою, обговорювана тут праця має дві особливі прикмети: поперше, її написав не західній дослідник, а справжній капітан КГБ, який в лютому 1974 р. „вибрав свободу” в Берліні; подруге, в книжці автор наводить тексти багатьох секретних документів, якими Політбюро унапрямує діяльність і вишкіл КГБ-істів в найновіших часах, за владування Брежнєва. Хоч у ній є відносно мало деталей про шпигунську активність КГБ серед „капіталістичних держав” Заходу, проте з’ясовано і належно удокументовано такі аспекти як вишкіл КГБ-істів, вербування донощиків і такі дозволені, а то й наказані дії як „перлюстрація” (цензура) кореспонденції, „профілактика” тощо.

АВТОР ПРО СЕБЕ

Змалювавши (в першому розділі) обставини своєї втечі на Захід, автор розповідає (в другому розділі), що він народився 1945 році в малому селі центральної Росії в селянській родині; по скінченні десятирічки 17-літнім юнаком вступив до офіцерської школи в Рязані, в якій вишколюють парашутистів, і після чотирирічного вишколу його, 21-

річного поручника, відряджено на службу в місто Кавнас, столицю Литви. Там він вперше побачив на власні очі злиденні умовини життя, в яких доводиться відбувати військову службу звичайним совєтським воякам, і почав порівнювати дійсність з тими кличами, які в нього впоювали чи то в комсомолі, чи в офіцерській школі. Молодечі мрії та ідеалізування військової служби в молодого поручника значно прибідли і він почав роздумувати над тим, яким способом йому звільнитися від обов’язку служити в армії впродовж 25 років?

Під впливом розмов з іншими офіцерами він наважився зголоситися до служби в КГБ, бо тільки такий шлях давав йому змогу розв’язатися з армією без неприємних для себе наслідків. Хоча Мятков не був ще членом комуністичної партії, його прийняли до служби в КГБ після тримісячного вивчення його минулого, родинних обставин тощо.

Впродовж 1968 року автор перейшов ще однією річчю в спеціальній школі для офіцерів КГБ в Новосибірську (описаний в розділі 5-му) і в місяці січні 1969 р. його відрядили на службу в спеціальній частині КГБ совєтської окупаційної армії в Східній Німеччині, близько Потсдаму.

„КОНТОРА ГРУБИХ БАНДИТІВ”

Коли автор зголосився до свого нового зверхника, майора КГБ Олександра Петровича Бойченка, він отримав перше завдання: організувати впродовж двох місяців мережу-сітку з десятків агентів-донощиків, як серед військовиків і їхніх родин, так

і серед німців у тій околиці. На зауваження, що визначений час занадто короткий, він отримав від Бойченка таку „лекцію” про справжній характер КГБ: „Чи знаєте, що означають ці три літери КГБ?” — питає Бойченко. — „Знаю, — відповідає Мягков. — „Комитет Государственной Безопасности”. — „Ні, — каже Бойченко. — КГБ значить „контора грубих бандитов”, і додав такі поучення: „Вербуючи агентів-донощиків, ви мусите не тільки переконати, але й приневолити їх працювати для нас, підкреслюючи, що КГБ має доволі влади і сили для цього, і вони мусять це зрозуміти”.

В дальшому Бойченко повчав автора, що вербування агентів серед громадян ССРСР, які служать в армії, чи серед їх родин, є відносно легкою справою, бо кожний, хто відмовився б бути донощиком, мусить рахуватися з дуже неприємними для себе наслідками в дальшій військовій кар’єрі, в навчанні, по виході з війська, чи в пошукуванні праці тощо. Все життя советського громадянина є в руках КГБ, і тому в розмовах з наміченими агентами-донощиками „вам треба бути самовпевненим аж до нахабности і грубости, бо ж ви охороняєте советський лад і державу, яка дозволяє вам робити все, що захочете”. Коли ж мова про вербування німців, продовжував Бойченко, то „ми маємо з урядом Німецької Демократичної Республіки секретний договір, згідно якого нам вільно діяти так само серед німців, і в цьому німецьке міністерство державної безпеки та його органи нам допомагають.” (!).

Мягков пам’ятав навчання в школі КГБ і добре знав напрямні, викладені в офіційному „Статуті Комітету Державної Безпеки при Раді Міністрів ССРСР”, отже після розмови з Бойченком взяв пильно виконувати доручене йому завдання вербування агентів, що й описав у розділах 6-му і 7-му книжки (ст. ст. 54-72). Коли йдеться про громадян ССРСР, то автор пригадує (ст. 63), що „не всі національності мають однакове довір’я” властей: „Перевагу дається росіянам, українцям і білорусам (за виключенням Західної України і Західної Білорусі). Жиди, кримські татари, латвійці, литовці, естонці і всі, що походять з областей Західної України і Західної Білорусі, є автоматично підозрілі, отже кожний, хто служить в армії і належить до тих категорій, є предметом особливої уваги КГБ, яке намагається розмістити серед них надійних агентів і обмежити їхні службові підвищення”.

Про те, що націоналізм є найбільш уразливою стороною советського суспільно-державного ладу, Мягков пише також у других місцях книжки, а зокрема на стор. 36-37, де й наводить такі постанови секретного підручника для КГБ-істів про „основи протишпигунської діяльності органів КГБ”:

1) поборювати підривну діяльність чужинецьких антисовєтських, націоналістичних центрів;

2) боротися проти антисовєтських, націоналістичних елементів на советській території;

3) брати участь в ідеологічному нищенні анти-советських, націоналістичних елементів.

До кожної з тих точок підручник дає ще додаткові уточнення і напрямні, наведені в книжці; характеристичні є напрямні до точки 3-ої про ідеологічне „нищення” націоналізму, в яких, м. і., доручається:

а) просовувати агентів КГБ в націоналістичні групи з метою витворювати в них різницю думок і непорозуміння;

б) з допомогою агентів захоплювати провід націоналістичних груп;

в) компроментувати визначних націоналістів в очах їхніх співробітників закидами мнимої їх співпраці з органами КГБ.

Автор слушно завважує, що коли йдеться про боротьбу з націоналізмом, то звичайний арешт ще не становить задовільної для режиму розв’язки; для повної успішности націоналістичний рух повинен бути знищений знутри так, щоби він не міг переорганізуватися чи відродитися. З цією метою КГБ має право вживати найганебніших методів, тримаючись засади, що „ціль освячує засоби” (ст. 38).

В третьому розділі, що має наголовок „Армія шпигунів Політбюра” (ст. 20-30) автор наводить уривки з різних статутів, які уточнюють роллю і завдання КГБ, і стверджує, що КГБ як „босва частина” комуністичної партії має обов’язок не лиш „впливати на хід політичних подій” в усьому світі, але й поборювати всі прояви невдоволення серед населення не лише Советського Союзу, а й серед громадян інших комуністичних країн. На сторінках 21-22 автор подає, що серед шпигунських обов’язків КГБ є, м. і., наступні:

а) доставляти документальні інформації про найновіші науково-технічні досягнення капіталістичних країн;

б) насаджувати агентів серед еміграційних організацій закордоном і працювати в напрямі їх розкладу й ідеологічного знищення;

в) давати ворогові лже-інформації для політичних і оперативних цілей.

КГБ-ІВСЬКА „ПРОФІЛЯКТИКА”

Крім безупинної боротьби з різними „внутрішніми ворогами” (справжніми, чи видуманими самим КГБ, про що автор пише у розділі 8-му книжки, КГБ має завдання втримувати ціле населення ССРСР в стані постійного страху засобами т. зв. профіляктики. Як відомо, цей медичний термін означає вживання запобіжних заходів перед захворюванням, з метою зробити організм людини відпорнішим.

Згідно з наведеними автором директивами керівництва КГБ з 1959 і 1964 рр. (ст. 35), КГБ-івська профіляктика це — „система, яка охоплює донощицтво агентів, фізичне слідування, та багато інших заходів, яких вживає КГБ з метою випередити явища особливо небезпечних злочинів

проти держави, чи політично шкідливі антисоціалістичні дії громадян. „Серед таких „антисоціалістичних дій”, що вимагають застосування профілактичних заходів, в інструкції названі, м. і., зв'язки з чужинцями, членство в релігійних громадах, „неправильна інтерпретація питань, що стосуються політики КПСС чи совєтського уряду”, зв'язок з націоналістами навіть „без злочинних намірів”, виквалювання буржуазних звичаїв тощо. Відомості про існування в умах людей таких думок, які „вимагають профілактичних заходів”, КГБ черпає зі звітів агентів-донощиків, якими пересякнуті всі установи і всі верстви населення, а також шляхом т. зв. перлюстрації (контролі) кореспонденції, що її КГБ має право переводити на підставі офіційного Статуту, уривки з якого автор подає на сторінках 32-33.

Як приклади практичного застосування „профілактики” до громадян, котрі, напр., в приватній розмові висловились, що на Заході таки не все погане, або виявили сумніви щодо вартостей „совєтської демократії”, автор наводить випадки: „дружнього попередження” працівниками КГБ осіб, викликаних „на розмову”; обговорення і „самокритику” на зібраннях комсомолу, партії, або робітничого чи студентського колективу, тощо. Людей, яких колинебудь піддано „профілактиці”, КГБ має на оці впродовж принаймні одного року, а то й довше; їхні призвища заносяться в спеціальні реєстри, і це може мати неприємні для даної людини наслідки впродовж усього її життя.

Перлюстрацію (контроль) переписки як внутрішньої так й міжнародної виконують окремі працівники „операційно-технічного директорату” КГБ, прикріплені до обласних чи центральних поштових урядів і перебрані за звичайних поштових урядовців; їхні завдання, згідно з секретним підручником про „Основи протишпигунської діяльності органів КГБ” є, м. і., такі:

а) відкладати міжнародне і внутрішнє листування осіб, якими цікавляться органи КГБ;

б) контролювати все, що висилається закордон, і реєструвати осіб, які переписуються з капіталістичними країнами;

в) контролювати внутрішню переписку осіб, які живуть на просторах, де зобов'язують особливі правила безпеки.

Оперативно-технічний відділ КГБ контролює також телефонні розмови, організує і здійснює підслухування й секретне слідження та обшуки квартир. Автор закінчує цей розділ (четвертий) ствердженням, що СРСР є справжньою поліційною державою, замаскованою перед зовнішнім світом тонкою обличкою демократії; конституція СРСР, в якій записано чимало „громадянських свобод”, писана для опінії світу, а не для совєтських громадян, для яких всі норми життя і поведінки встановляє, не в'язане ніякими законами, КГБ, котрому допомагають міліція, прокурори і суди (ст. 41).

**

Обговорювана книжка є своєрідним доповненням відомої праці Джана Баррона п. н. „КГБ”, що її в 1974 році випустило видавництво „Рідерс Дайджест Пресс”. Однак, коли Баррон описує в основному шпигунську діяльність КГБ в т. зв. капіталістичних країнах, у книжці Мягкова читач знаходить належно удокументоване наświetлення тієї невеселої дійсності, в якій доводиться жити громадянам держав „совєтської співдружності народів” всередині СРСР і Східної Німеччини, в системі, якої існування є можливе тільки у висліді антигуманних дій апарату КГБ, який вірно служить большевицьким вельможам, що примістились на верхах пірамідальної структури суспільства.

Цю, — хоч об'ємом невелику, але змістом важливу, книжку варто прочитати всім і рекомендувати зокрема тим американцям, які й досі вірять, що совєтська державно-суспільна система змінилася чи покращала від часів Сталіна. КГБ вірно служить Брежнєву-Андропову, як колись служило Сталіну.

Подав: Володимир Мартин

*****
В. Гаврилук

НАД РІКОЮ ЕЗОП

Вода вирує, вода клекотить,
а ліс задумливо мовчить.
І поринаєш в нерозгадну
глибочину
незаколисаноного сну —
снувати роздуми номадні.

Ріка шумить ритмічно і суворо,
над нею
древнім сном,
дрімають гори.

Шумлять невпинно дерева титани
про те, що нашпентав їм мох і камінь
в лісах,
де наче п'яні ящірки,
в'ються й винуться запашні стежки.

Гантер, серпень 1977.

В стінах старих, заслужаних музеїв
я здатний розімкнутися душею
предкам чужих народів, чи племен,
що загубили рідний континент.
Але — завжди мені перед очима
душі моєї рідна батьківщина,
рідні поля і села й далечинь
у сяєві врочистих, віщих мерехтінь.

Нью-Йорк, 7 лютого 1972

М. С.

ГЕРОЯМ СЛАВА!

У московському видавництві політичної літератури вийшла стотисячним накладом „документальна повість” письменника В. Кардіна під назвою „Скільки дліяється полвека?” („Як довго триває півстоліття?”) про „героя громадянської війни”, „учасника боїв за свободу Еспанії”, „одного із творців” комуністичного війська польського — Кароля Свєрчевського.

Повість складається з трьох частин: „Москва”, „Мадрид” і „Варшава” й шестисторінкового „Фіналу”, що змальовує картину бою двох сотень Української Повстанської Армії під командою Гриня і Стаха з групою польських комуністичних офіцерів і вояків у березні 1947 року. Внаслідок цього бою було знищено ту комуністичну групу й убито генерала Свєрчевського.

Подаємо в перекладі на українську мову найбільш цікаві місця з „Фіналу”.

„21 березня 1947 року сотні „Гриня” (75 осіб) і „Стаха” (55 осіб), що оперували в районі Сянок — Ліско, після налету на два невеличких села почали готуватися до нової акції. На підготовку (відпочинок, чищення і перевіряння зброї, ремонтування обмундирування і взуття, розвідка) відводилось 7 днів. Керував підготовкою і дальшими діями сотень „Гринь”. „Стах” виконував обов'язки помічника.

27 березня о 19:00 годині „Гринь” наказав рано йти спати, попередивши: вставмо о 4:00, сніданок — і в дорогу.

Бажаючи виграти час, генерал Свєрчевський під час інспекційних поїздок користувався літаком „У-2” або швидкісним автoм „опель-супер”. Нічний відпочинок скорочувався максимумно. В Ярославі „лягли спати о 3:00 ночі”. Генерал Свєрчевський призначив встати о 7:00. (На підставі донесення генерала М. Прус-Вєнцковського).

27 березня о 19:00 віце-міністер Свєрчевський прибув до Сянока, де мав нараду з генералом Прус-Вєнцковським, з командиром 8-го полкового дивізіону полковником Білецьким та іншими офіцерами про дії проти сотень „Ста-

ха” і „Гриня”. Ситуація в цьому районі ускладнювалася тим, що колишній начальник місцевого відділу державної безпеки Жубрит втік у ліс, організував загін „Палаюче серце Божої Матері”, приєднався до „НСЗ” і одночасно встановив зв'язок з бандерівцями. Генерал Свєрчевський звернув увагу на бойову співзвучність польських і українських націоналістів: ще один доказ потреби інтернаціонального виховання Вoйська Польського. Розвиваючи цю тезу, генерал назвав імена героїв-українців, яких він пам'ятав по Еспанії і Другій Армії. Повернувшись від спогадів до сьогоденних завдань, він доручив уточнити: чи правда, нібито „Стах” і „Гринь” в минулому офіцери СС, довідатись про їхні дійсні прізвища. Кілька разів він пригадував про амнестію 1946 року, про недопустимість репресій супроти родин тих, які втекли в ліс (бо ж не кожен з тих, які втекли в ліс, є ворогом). Він вимагав активності в боротьбі з УПА, „НСЗ”, „ВіН” і великодушності до тих, які розкалялися, а також широкої, терпеливої роз'яснювальної праці серед всіх верств польського і українського населення.

(Наради не були протокольовані; висловлювання й заміти Свєрчевського відновлюються на підставі робочих записок учасників).

28 березня генерал Свєрчевський встав о 5:00 годині. За звичаєм почав голитися. На сніданок, як і кожного дня інспекційної поїздки, попросив ще звечора подати помідорову зупу.

Генерал був одягнений в зелену сорочку армійського зразка, щоденний мундур з орденськими відзнаками, офіцерські чоботи, шинеля з одним лацканом і без пояса, на голові — конфедератка з срібним шиттям і трьома зірочками.

28 березня „Гринь” скомандував вставати о 4:00 ранку. Після сніданку обидві сотні швидко вишикувалися. „Гринь” наказав хворим, кухарям і шевцям вийти з рядів. В лавах залишилося близько ста осіб (свідчення бандерівця „Квятка” — Юзефа Пітуха).

Загін виступив похідною колоною по три,

здійснюючи дуже швидкий, без відпочинків, марш.

Відвідавши гарнізон в Лісько, Свєрчевський у супроводі генерала Прус-Вєнцковського, полковника Білецького, начальника політвідділу дивізії капітана Цєсарського (його попередника забили до смерти ручками пістолів люди Жубрита), командира 34-го піхотного полку підполковника Герхарда, ще кількома офіцерами і охороною, Свєрчевський о 7:50 ранку прибув до Балигорода. Там він вислухав звіт начальника гарнізону, поговорив з воєнками. На прохання віта телефонічно викликав лікаря для хворої жінки.

Із Балигорода належало повернутися до Ліска. Однак Свєрчевський висловив непередбачене бажання відвідати прикордонний гарнізон в Тісній. Його попереджували: поїздка небезпечна, дорога нерозвідана. Свєрчевський сказав: і в Варшаві цеглина може впасти на голову. (Про цеглину він повторяв кілька разів під час інспекційної поїздки.) Віце-міністрів пригадали, що гарнізон в Тісній маленький, далекий. Чи варто ризикувати? Варто, — настоював на своєму Свєрчевський, — людям у глушині приємно побачити кожне лице, навіть генеральське. Особливо ж напередодні Великодня.

Тісна була попереджена телефоном про візиту віце-міністра (ця розмова як і всі переговори про інспекційну поїздку була відкритою, незашифрованою).

Далі рухалися в такому порядку:

„Додж — тричвертівка” (18 вояків, 2 офіцери, 2 кулемети, автомати ППШ, гвинтівки і гранати. Старший — підполковник Герхард).

Відкритий „додж” (від „опеля” відмовилися через погану дорогу) з генералами Свєрчевським (поруч водія), Прус-Вєнцковським, полковником Білецьким, підпоручником Лучніком і чотирма вояками.

Вантажне авто ЗІС з 19-ма вояками, підпоручником Крисінським і хоружим Блюмським.

За 300 метрів від Балигорода передній „додж” зупинився через пошкодження. Всі три машини були в поганому технічному стані; а в цієі із 6-ти свічок працювало 4, протікав радіатор.

Свєрчевський взяв до свого „доджа” підполковника Герхарда. Його машина їхала тепер перед „ЗІС”-ом, на якому була охорона.

В групі було 33 особи: 2 генерали і 6 офіцерів з пістолями, 25 вояків.

Сонце освітлювало зелені схили Бецад, білили острівці снігу в тінистих долинах.

Своїх людей „Гринь” розташував на висотах, звідки було видно сільську дорогу на Тісну. В прозорому ранковому повітрі „додж” і „ЗІС” були, як на долоні (перевірено слідчим експериментом).

Біля спаленого села Яблінки, де гори звисали над дерев’яним мостом, лежали кістяки коней.

Свєрчевський питально повернувся до Герхарда. Той пояснив, що тут бандерівці не один раз влаштовували засідки. Свєрчевський визнав: дійсно, місце ніби приготовлене для засідок.

На підтвердження цього залунала кулеметна черга!

Свєрчевський наказав водієві: повним ходом вперед. „Додж” перескочив через місток і через найбільш обстрілюваний відтинок, „ЗІС” зупинився, не доїхавши до мосту.

Свєрчевський вискочив з машини і став розгортати групу кутом назад. Щоб не дати можливості бандерівцям наблизитися, не допустити до близького бою з чисельно переважаючим противником.

В донесенні капітана А. Цєсарського подано, що місцевість була використана генералом Свєрчевським найбільш доцільно, бойовий порядок був найбільш „вдалим”.

В бесіді з автором цих рядків відставний генерал Цєсарський в 1974 році підтвердив своє давніше донесення і дсповнив: якби не рішучість і розпорядність Свєрчевського, бандерівці перестріляли б усіх, як куріпок.

Ян Герхард в статті „Балігруд, 28 березня, 9-та ранку” відкидає припущення нібито в діях Свєрчевського був елемент бравади. Генерал діяв на підставі уставу і на підставі свого незмінного принципу: командувати й приймати на себе повноту відповідальности псвинен старший.

Ті, які супроводжували Свєрчевського, відстрілювалися так інтенсивно, розгорнулись

так недоступно, що частина бандерівців намагалася відступати. Їх зупинив „Гринь” з автоматом, притисненим до живота. Решта бійців сотень продовжували прицільний вогонь...

Під час жорстокої перестрілки, що тривала довший час, виявилася вогнева і позиційна перевага бандерівців. Загинув підпоручник Кришесінський, був забитий водій „доджа” — Стшельчик, в обидві ноги поранений хорунжий Блюмскій. Загорілась трава, почав горіти ліс. Під прикриттям диму, що обкутував тіснину, бандерівці пробували обійти групу зліва.

Сверчевський наказав Герхардові залишити прикриття, а сам вирушив через річку, маючи вже кулю в животі, але із ще ясною головою він гукнув: „Герхард, забезпеч оборону на другому березі!”

Він скинув з себе шинелю. Ішов, хитаючись, падаючи, по груді в воді, зашнурований кров'ю.

На допомогу кинулися Білецькій і Цесарській.

Його звалила друга куля. Він знову піднявся. Тоді наспіла третя. Це була остання з тих сотень, свистіння яких він чув протягом своїх п'ятдесяти років”.

Читаючи цей комуністично спрепарований, але наближений до дійсності, опис бою славних сотень Української Повстанської Армії під командою „Гриня” і „Стаха”, наші серця виповнюються гордістю за героїчні дії борців-революціонерів, які самовіддано виконували один із важливіших заповітів Симона Петлюри: бути завжди готовими до „помсти за кривди, заподіяні” ворогом, бо „кров пролита для цієї величної мети не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відограватиме роллю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе на продовження розпочатого”.

Рецензія

„ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ” (з 1914 року)

Автор Леонід Полтава. Пітсбург, 1976-77, 408 стор. з ілюстраціями.

Одна із наших забезпечених організацій, Українська Народна Поміч з Пітсбургу, завдяки ред. Л. Полтаві дістала, так конечну для документації українства в Америці, свою належну й репрезентативну історію.

Монографія історії УНП має гарну обкладинку роботи мистця Петра Сидоренка з Канади, а титульна сторінка є в українській та англійській мовах, як також англійський її зміст в скороченню. Книгу вже закаталогувала Бібліотека Конгресу Америки у Вашингтоні, під ч. 76-21428, й вона появилася у 200-річчя Американської Революції й 100-річчя поселення українців у ЗСА, як також 15-річчя УНП в Канаді.

Розпочинається книга цитатами з П. Куліша, „Народного Слова” — органу УНП, її статутівих завдань, та національними гимнами: України, Америки й Канади, як також гимном УНП, слова М. Хандоги, музика О. Кошиця, опр. К. Орлика. Потім слідує сама історія УНП: головні її предсідники, редактори „Народного Слова”, почесні предсідники й члени, в тому й жінки; список головного Уряду з 1976 р., ряд світлин визначних американських і українських особистостей, як През. Л. Джансон та Прем'єр Ярослав Стецько, голова УНП Володимир Мазур та учасники Конференції ВАКЛ у Вашингтоні з 1973 р.

В коротких статтях автор представив історію українських піонерів у ЗСА, „Українці за океаном”, „Чому виникла УНП”, шляхи розвитку УНП з ілюстраціями, та відомості „З праці серед народу і для народу” — спогади В. Шабатури. „УНП в обороні прав України”, з відбиткою заяви в Конгресовому Рекорді 1940 р. В розділі огляду діяльності установи за 60 років подана хронологія Конвенцій УНП, з 1914 р., першої, по 1976 р., тобто включно з 18 Конвенцією УНП в Торонті, з груповими знімками, як також і поодинчими, як голови УНП Володимира Мазура з його обширним звітом з діяльності установи та інших. Голова В. Мазур є автором статті-звіту про „15-ти ліття праці (УНП) в братній Канаді — Найвищий осяг УНП”, з підкресленням ролі д-ра Романа Малащука, 25-літнього голови ГУ Ліги Визволення України в Канаді в розвитку установи на тім терені. Належне місце приділено органу УНП „Українське Слово”, з фотографіями Кирила Трильовського, mgr. Слави й Прем'єра Ярослава Стецька, кіноактора Майка Мазуркі (М. Мазуркевича) й інших.

На стор. 152-160 є огляд „Головніших книжкових видань В-ва УНПомочі”. Є там ще одна стаття, про „УНПоміч в Канаді”, з ілюстраціями та світлинною голови Канадійського Представництва УНП Володимира Окіпнюка. Слідують звідомлення з діяльності Округ, розділи про відзначення 60-річчя УНПомочі, „Жіноцтво в системі УНПомочі”, „Історія Відділів УНП в Америці й Канаді” із груповими знімками, як також і окремих заслужених діячів установи (стор. 187-305), що показує велич і силу заслуженої організації для ширення доброго ім'я України й прискорення дня її визволення.

Монографія закінчується документами про забезпечення, привітаними й подяками УНПомочі та стипендистами УНП. Є також розділ „З галерії

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Д-р Микола М. Аркас

У БОГДАНІВСЬКОМУ ВЕЛИКОМУ САДУ

(Закінчення з ч. 7-8)

Були дуби свідками радощів і горя тих невідомих людей, чиї кістки давним-давно потліли одалік чи поблизу від вас; бачили ви їх обличчя, чули їх голоси!

Бурею мимо вас мчали вітроногі сайгаки полохливі, горбоносі тарпани. Чули ви вовчий вий, гавкіт ушкалів та брехіт лисиць, рев турів та зубрів...

Проминали літа, десятки літ, століття... Мінялись часи. Покоління за поколінням відходило в землю й покривалось забуттям. Мінялись життєві умовини й степи з ними. Але дуби, як і в давнині, звишались на старому місці, співали свою думу шумливим верховіттям...

І раптом, — тривожний шелест пройшов по дубах, пройшов і стих. Вони насторожились, прислухаючись до пострілів перших переселенців, що займали безлюдні до того простори,

*****
 працівників УНП", як Вас. Шабатура, Мих. Гікавий, Матвій Хандога, Головний Предсідник УНП Вол. Мазур, Лев Футала, Розалія Сикута, Анна Крупа, Ананій Никончук — головний Секретар УНП, Петро Мицак — Голова КК УНП, В. Мороз, В. Коваль, Володимир Окіпнюк — Представник у Канаді, Мирон Левицький, Г. Дрепко, Т. Тарахівський, В. Шудан, І. Крих, Степанія Воробець, Л. Кльось, П. Бреславець, пок. Вол. Ганчар, ред. Павло Маренець, поч. член Мих. Гікавий та його дружина Наталія. Виступи голови Володимира Мазура, його промови й привіти задокументовані на сторінках 365-385 з ілюстраціями. У кінці коротка історія УНП англійською мовою, стор. 388-389, як також інформації про роди кляс забезпечення, оголошення та зміст.

Книжка видрукувана вдало, на гарному папері, з біля 150 ілюстрацій, друкарнею Св. Софії — Української Православної Церкви в Америці. Письменникові і ред. Леонідові Полтаві, голові КУ АДУК у Америці, працівникові братньої УНПомочі, належить велике признання за збирання такої багатоті документації з діяльності американської й канадійської України. Українська Народня Поміч має чим похвалитись.

Асторія, Н. Й. 2 квітня 1978 р.

Д-р Ол. Соколинин,
 старший бібліотекар

відвойовуючи степи від звіря та від розвілля.

І пішли по степах плуги, лишаючи за собою чорні борозни, раячи гострим череслом їх тіло; як шрами від ударів канчука, посмугували їх дороги.

А дуби все шуміли й шуміли, як і колись й тільки їх верховіття ще більше наблизилось до неба, а стовбури ще більше потовщали й ще глибше вросли корінням у землю.

Перед своєю жорстокою, недостойною їх величчю, смертю (дуби ті зрубали на паливо селяни в році 1918-му) — подивились вони й на мене, хлопчика, нашуміли мені своїми тихими, задумливо-співучими шумами те сокровенне, якого не може збагнути розум, яке зрозуміле тільки душі, яке збережеться до кінця днів моїх в її заповідних тайниках-глибинах, як приглушений відгук, як завмираюча луна старої бандури, як тихий шелест шовкової тирси...

Біля підніжжя найтовщого дуба, — а було їх шість по три ряд, — утворюючи коротку алею, — стояв, вкопаний в землю, столик і біля нього лавка.

Тато сідав, бувало, на неї, а ми тісним колом, всіячи один на однім, обступали його, знаючи наперед, що зараз почнеться найцікавіше — оповідання тата.

Хтось із хлопчаків пошепки казав мені, не зважаючись особисто попросити батька:

— Миколо, попроси, нехай батюся, — так позаочі називала батька дівора, — нехай розкажуть нам про козаків або про щось страшне.

Я переказував татові прохання, а вся „запорозька" ватага підтримувала мене:

— Просимо, розкажіть, щоб страшно нам стало!

Тато, вдаючи, що не має на те охоти, відмахувався:

— Та я вже все вам розказав, більше нічого не знаю. — І, ніби завагавшись хвилину, додавав: — Хіба про Данила?

— Ні ні, що ж там страшного у конюха Да-

нила? Він не вовкулака й не відьмак, а коням хвости в'яже!

— Досить, замовчіть, чого репетуєте? Я ж не про конюха, а про козака Данила хочу вам розказати. Він же був характерником!

— Про козака! Про козака! — загомонила жовтодзьоба громада, а Гарасько Ципуриядя, старший всіх нас віком, — від себе: — Просю вас, пане, таке розказать, щоб ми перелякались!

І починались оповідання. Як умів, тато перекладувати моторошні легенди про минувшину, всякі-всячини про моторошні пригоди в степах, скільки „страшного” про вовкулаків, про перевертнів, про відьмаків та відьом, про перелесників, дідьків та русалок, про поторочу та привида!

Іноді, замість всілякого страхіття, тато оповідав нам про бувальщину України, про запорожців, про їх боротьбу з басурманами та ляхами в дикому полі, про зруйнування Січі москалями та про гетьманів.

Цими оповіданнями він хотів пробудити в нашій дитячій душі любов до Рідного Краю та до його історії.

Часто майже завжди такі бесіди закінчувались хоромим співом, який дзвінкою луною, чіпляючись за розгілля, розлітався по заростях саду й губився десь серед плавень у вербах, в гущавині очерету, в хащах ліска.

Ой, у полі, полі,
Ой, у полі, полі,
Та й у баришполі!..

Заспівував звичайно Сялька Рибалка, білобрисий синок маштаріла Кості, і хор дружно підхоплював пісню:

Та й у бариш по-о-о-лі!..

Тато вторував басом, повсякчас припиняючи своє „гудіння”, щоб вгамувати крикливого, але безвухого, горлана Гараську Ципуриядю.

Найбільше враження на нас робила розповідь тата саме про козака Данила, що, як я переконався набагато пізніше, вже в гімназії, була переповідкою гоголівської „Страшної помсти”, прикрашеної, однак, батьківським моторошним відсебеттям, яке наганяло на нас, справді, дрижака.

Сцена у вежі, де страшний характерник, чаруючи, водився з чортівщиною, а потім перекидався в нечисту силу, леденила наші душечки, тим більше, що сам тато мальовничо зображав процедуру метаморфози, грізно посопуючи, надимаючись та витріщуючи очі.

Розказував тато не один раз під цими історичними дубами, з власними додатками, про утечу трьох братів з Азова, про Саву Чалого, про Морозенка, про Софрона, про Хмеля та про Мазепу, про драматичні моменти гоголівського Тараса Бульби та про його сина, лицаря Остапа, який надовго став ідеалом кожного з нас. Винятково ж вразливий момент смерти Остапа на пласі вивергав з наших очей струмочки сліз:

— Чи чуєш, чи бачиш мене, батьку? —
— Чую, бачу тебе, синку! — ...

І ми умивались сльозами.

— Так, так! Багато чого було на світі Божому! — закінчував свою розповідь тато і, замислившись, змовкав.

Таємничо перешіптувались велетенські дуби над нами і, здавалось, крізь їх тихий шелестшуміт долітали до нашого напруженого слуху далекі, далекі голоси — відгомін діб давноминулих:

— Чи чуєш, чи бачиш мене, батьку? —
— Чую, бачу тебе, синку! —

Вже присмерки починали заволікати імлістим серпанком округи, клубились тумани з низин. По-вечірньому перегукувались пташки; між листям гіллястих, кострубятих від старости верб замерехтіли перші зірочки.

Від ставка, де цвіла лугова м'ята, біле латаття та жовті „глечики”, потягнуло запашною вогкістю. Закумкали жаби, все голосніше співали цвіркуни, заблимали в траві перші світлячки своїми лихтариками і десь у вербовому гаю зауухав, зареготав пугач.

Над нами роїлись кусочі комарі, тоненькими голосками виспівували бойову пісню. Нахабно, мов ті п'явки, вони пили нашу кров, нагороджуючи свербливими пухирями. Свербіж вертав нас до дійсності, і тоді тато або їхав з нами додому, або розкладав, з нашою допомо-

гою, вогнище, дим якого розганяв зловредних bestій.

Жажке вогнище додавало всьому оточенню ще більшої таємничості: воно згущувало тьму й розкидало химерні тіні.

В гущавині вишняку, ожини та верболозу походжала вже в темних шатах ніч. Над плавнями клубився туман, сплітався в дивовижні контури та візерунки.

Нам робилося все моторошніше, по спинах, звернених до темряви, пробігав дріж. Так і здавалось, що „щось страшне” цапне нас або схопить і занесе в хащі.

Ми все ближче й ближче присовувались до батька, відвойовуючи собі місце ліктями. Величезним мідяним колом повновидий місяць все вище й вище підіймався над небосхилом, плив по фіолетовій безодні всесвіту, позирав на нас крізь листя високих ясенів. Ось він зупинився над ставком, осяяв плавневу луку. І випари, що вставали млою з затонів, здавались привидами в білих саванах. У місячнім хороводі вони звивались, розвивались, припадали до трави та до плеса, стелилися по них, чіплялися за гілляччя й, піднісшись, ширяли над очеретами в повільному танку. Золотими стрілами смугували небо літавиці: спалахне, мигне й зникне, ми дивились на них і думали:

— А ось ще хтось помер... Багато падає з небесної стелі зірок, багато людей помирає!

— Ой, чи не наш то дід померли? — зненацька злякано гукнув Мелетій Лісовий, побачивши особливо ясно паленіючу літавицю.

— Хіба дідові так погано? Вчора ж я у нього був, порався старий у повітці.

— Учора, пане, порались, а ніччю так розбухикались, що кривцю з рота пустили: цілий день сьогодні, як неживі, лежали... І мухи їх обсіли, а мама й сказала: „Коли мухи обсіли — то вже кінець”... А мухи чують смерть. Тато побігли до батюшки, а батюшки нема, побігли до дяка, а дяка нема. Тоді саме мама поставили коло дідової голови мисочку з чистою водою, щоб душа, значить, викупалась перед тим, ніж легіли на той світ... А мухи проклятуці все перлись і перлись до дідиного рота й здавалось, що дід ожину їдять...

— Ну, коли мухи, Мелешку, то вже зле! — погодився тато...

— Атож, мухи, як ніхто, падло чують.

— Слухай, Мелетіє, і не сором тобі кидати на Божій дорозі діда та ще й називати його падлом? — докоряв батько.

— Чому ж сором, пане? Після обіду дід виплюнули з рота мухи, встали й — до повітки. Треба, — казали, — все полагодити, як слід, бо осінь не за горами й просили пшоняну юшку їм зварити та примастити салом.

— От тобі й мухи!

— То я не знаю вже, чому мухи помилилися, мабуть, проти волі Божої прилітали.

А дід Хома, якого жерли мухи, прожив ще після того шість місяців! На цей раз зжерли його сухоти...

А місяць, тим часом, гуляв по небу, заглядав під шапки дубів, дивився на нас коло їх підніжжя.

— Диви, диви! Авеля вилами вбиває! — скрикнув хтось з хлопчаків, і всі ми довго розглядали біблійну сцену, відображену на мертвім тлі місяця, а потім вертались додому.

— Тпру! — Тато вибирався з візка, передавав Кості віжки, хлопчакі поспішали до села, а ми сідали за вечерю в затишній прадідівській їдальні, в якій пахло цитриною, чаєм, керосином-гасом висячої лямпи й ще чимсь рідним, старосвітським.

Буркотів, попихкував монументальний самовар; відчинивши віконце хатки (годинника) кукувала в призначений час зозулька. Тихо ступав лакей, подаючи вечерю, тихо економка розливала чай. В навстіж відкриті вікна вривався розмірений шум прибою...

Америка

СОЛОВЕЙ З УССР?

Англомовний тижневик при „Свободі” УНСоюзу „Український Тижневик” помістив у ч. 153 дбайливо написаний огляд українського культурного життя в Нью-Йорку (за липень 1978 р.) пера фахової журналістки п-і Гелени Пирожак-Сміндак. З огляду довідуємося, між ін., що в Нью-Йорк Ситі Опері співатиме баритон Юрій Богачевський і що та Опера розпочинає свій сезон з серпня 1978 р. А далі сказано:

„У сезоні 1978-79 Метрополітальної Опері в Нью-Йорку будуть виступати також Андрій Добрянський, Пол Плішка і чільний тенор з України Анастолій Солов'яненко”...

Проф. І. Левадний

ПЕРША КНЯГИНЯ ХРИСТИЯНКА

НАПЕРЕДОДНІ СЛАВНОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Княгиня Ольга, дружина князя київського Ігоря, а по смерті — повновладна правителька Русі-України аж до повноліття її сина Святослава, була першою жінкою на княжому престолі в Києві і залишила по собі пам'ять як мудра володарка з великим державним хистом.

Рік народження Ольги точно не встановлений, а про походження її було багато думок. Деякі історики припускали, що оскільки ім'я Ольга походить від скандинавського жіночого імени Гельга, то княгиня Ольга могла бути донькою одного з князів варязького роду, що правили по різних містах Русі-України.

У початковому літописі згадано, що князь Олег у 903 році привів Ігореві жінку з Плескова, яка мала ім'я Ольга. Місто Плесков хибно уважали за Псков (Росія).

Після згадки, що Ольга походить з Пскова, у пізнішому літописі сказано, що вона була селянською дівчиною і перевозила людей через річку. Князь Ігор побував там на ловах і Ольга його перевозила та під час розмови з ним трималась гордо і незалежно, і так подобалась йому, що він її посватав.

Ще пізніший літопис ствердив, а тепер, у наш час, і болгарські науковці, що Плесков — це болгарське місто Плескувай, чи Плиска, а Ольга — це княжна Єлена Сондоке, з роду болгарського царя Симеона, яку засватав князь Ігор. Охрестив княжну Патріярх у християнській, великій тоді, державі Болгарії в дитинстві, десь під кінець 800-х років.

Про походження Ольги були дослідницькі статті в журналі „Київська Старина”: в книжці 7 за 1888 рік „Звідки родом була свята велика княгиня руська Ольга” архієпископа Леоніда і в книгах 7 та 8 за 1889 рік „Походження руської великої княгині Ольги святої” І. Малишевського; з українських учених досліджував її життя проф. І. Кузич-Березовський у книзі „Жінка і держава”, 1970, ЗСА.

Одружившись з Ольгою, Ігор дуже її шанував. Він дав їй в управу Вишгород, значне місто коло Києва. У посольстві до Візантії поруч Ігорового посла був теж посол княгині Ольги.

По смерті Ігоря в 845 році Ольга стала керувати Київською княжою державою як регентка за свого малолітнього сина Святослава — до його повноліття в 960 році. Літописець називає її „наймудрішою з усіх людей”. У той час, коли в усьому вирішувала справу фізична сила, відвага, рішучість, — пересічній жінці важко було б утриматись на престолі, бо серед буйних одчайдушних варягів було багато таких, що могли захопити регентство і якщо Ольга зуміла вдержатись 15 років — це свідчило, що вона мала великі здібності державної діячки.

Ольга жорстоко помстилась деревлянам за смерть князя Ігоря: спалила їх головне місто Іскоростень, втратила непокірних, встановила на їх і новгородських землях „устава і уроки” — податки і повинності натурою. Літописні перекази про війну з деревлянами переплітані з легендами.

Під час поїздок з Києва-столиці по Русі в Новгород, Псков, на Десну Ольга намагалась зміцнити владу київського князя, встановила погости — адміністративні центри і визначила розміри данини на користь князя і терени для мисливства, поставила на чолі погостів окремих княжих адміністраторів. Ця фінансово-адміністративна реформа сприяла зміцненню централізації держави і значно поширила земельні володіння київського великокняжого дому.

Брала княгиня активну участь і в міжнародному житті. За літописом, у 955 році вона їздила в Царгород, де ніби охрестилась, прийнявши при хрещенні ім'я Олени. Проте цісар Константин Порфірородний оповідає про її перебування в Царгороді в 957 році — але про її хрещення не згадує. Мабуть, вона хрестилась ще перед подорожжю і навіть не в Києві, де було багато християн-варягів, а вдома, в християнській державі Болгарії.

Грецький літопис оповідає, що до Царгороду Ольга приїхала у вересні 957 року. Але цісар не відразу прийняв її, і вона деякий час чекала на пристані Суді, з чого була незадоволена. Однак приймали її урочисто, з тими

самими церемоніями, як перед тям сирійських послів. На цісарському дворі були здавня встановлені етикети прийняття чужоземних володарів та їх послів, яких ділили на вищі і нижчі категорії. Київські князі були віднесені до одної з вищих категорій.

Ольга приїхала до Царгороду з великим почтом, до якого входили: її свояк, 12 жінок княжого роду, 18 жінок з двора княгині, 22 послы, 42 представники купецтва, 12 перекладачів і священник Григорій.

Докладно оповідається про прийняття Ольги на цісарському дворі: княгиня ввійшла до палати зі своїм свояком і своїм двором та йшла попереду всіх, а інші жінки йшли одна за другою. У віддалі за двором йшли послы та купці. Вони перейшли сад, портик та різні кімнати і княгиня сіла відпочити в залі для гостей. Звідти її запросили до Юстиніанової залі, де на підвищенні, вкритому червоним оксамитом, стояв трон, а по боках — срібні органи. При цісарі був увесь двір. Княгиню представили цісареві, а далі вона перейшла в іншу залю, де на престолі сиділа цісарева і поруч її невістка. При них був великий жіночий двір — жінки урядовців, патриціїв, сенаторів. Старшина двора привітав Ольгу в імені цісареві.

Далі цісар і цісарева перейшли до іншої залі і сіли за стіл, разом з дітьми, та запросили Ольгу. Вона сіла з ними і повела переговори. Змісту їх літопис не подає і лише згадує, що Ольга обіцяла прислати шкіру, віск, невільників і війська на поміч.

Того самого дня в Юстиніановій залі відбувся святочний обід. За столом сиділи цісарева та її невістка. Ольга ввійшла зі своїми княгинями і вклонилася їм. Її посадили між двома найголовнішими двірськими дамами. Під час обіду співали співці з двох царгородських церков і відбулась театральна вистава. У другій залі, що називалась Золотою, відбувався бенкет для послів і купців. Після бенкету Ольга перейшла до іншої залі-ідальні, де стояв золотий стіл, заставлений тарілками, прикрашеними дорогоцінними каміннями. За стіл сіли цісар, цісарева, їх діти та невістка і разом з ними кн. Ольга і мали там десерт.

При прощанні Ольги був подібний бенкет. До столу цісаря були допущені київські куп-

ці. Ольга зі своїм двором частувалась у цісареві.

За звичаєм, київські гості дістали від цісаря багато цінних подарунків. Ольга на емалевій тарілці одержала 500 драхм (візантійські монети), потім ще 200 драхм, члени її двору — від 6 до 20 драхм на особу, відповідно до становища.

Коли пізніше візантійське посольство приїхало до Києва, Ольга не зразу прийняла його і змусила чекати на Почайні, пам'ятаючи, що і вона чекала в Царгороді.

В 959 році Ольга відрядила посольство до німецького імператора Оттона I з проханням надіслати єпископа і священників, що він і зробив, але спроби Ольги навернути свого сина на християнство не мали успіху. В німецькій хроніці записано: „959 року послы Ольги, королеви русів, що охрестилась у Константинополі за імператора Романа, прибули до Короля (Оттона) і просили вислати тому народові єпископів і священників, але як пізніше показалось нещиро”. Як подає хроніка, Ольга мала хреститись за цісаря Романа I, який правив у 920-944 роках, тобто значно раніше, ніж за даними київського літопису.

У Німеччині висвятили на єпископа для Русиченця Лібуція, але він швидко помер, і тоді в 961 році висвятили іншого ченця, Адальберта, який і виїхав на Русь, одержавши від Оттона щедре утримання. Через рік він повернувся назад. Німецька хроніка пише про Адальберта, що він „не зміг зробити нічого, задля чого його вислано, і побачив, що даремно трудився, декого з тих, що були з ним, при повороті вбито і сам він з великими труднощами ледве врятувався”.

Ольга дожила до глибокої старости, але була енергійна і в часі частих від'їздів Святослава в далекі походи заступала його в державному правлінні, а за рік до смерті в 968 році — керувала обороною Києва від печенігів.

Померла княгиня Ольга 24 липня 969 року, заповідаючи поховати її за християнським обрядом.

Згодом Церква канонізувала її.

Князь Володимир, її внук, переніс тіло Ольги до Десятинної церкви. В 1240 році під час татарського погрому під руїнами церкви за-

ЗЛИДНІ СОВЕТСЬКОГО РАЮ

Друкуємо уривок із листа Леоніда Михайловича Сірого, одеського робітника, до урядів ЗСА, Англії, Канади, Австралії, ФРН і Франції та Міжнародного Комітету прав людини в Женеві і Міжнародного Червоного Хреста, в якому він прохає допомогти йому виїхати з родиною з СРСР. Лист поширюється у Самвидаві й продістався за кордон, як інформувала преса.

**

„Генеральному Секретареві ЦК КПСС Леонідові Ільчу Брежнєву, Відкритий лист — від робітника, громадянина Сірого Леоніда Михайловича, батька шести дітей, УССР, м. Одеса 270005, вул Фрунзе 199, кв. 128.

Просимо Вас прискорити наш виїзд із Советського Союзу, як змога швидше, в будь-яку із цих країн: Канада, ЗСА, Австралія.

16 лютого 1976 року ми післали на адресу 25-го З'їзду КПСС листа, в якому детально з'ясували умови нашого життя і заявили наше небажання жити так далі. Там ми писали, що на встановлений прожиточний мінімум життя, себто 50 карбованців на людину, — прожити неможливо. А ми й того не маємо. Нас 8 осіб: я, дружина і шестеро дітей. Заробітку ми маємо 195 карб.; 36 карб. — доплата на троє дітей до восьмого року життя, плюс 13 карб. від Соцобезу (соціальноне забезпечення) для мялятка. Від цього відраховують податки, вплата до профспілки та за квартиру. Залишається коло 180-190 карб.

.....
валилась могила, але в ХІХ столітті під час розкопок на цьому місці відкрито мармурову гробницю — без напису. Її умовно прийнято вважати за гробницю княгині рівноапостольної св. Ольги.

**

Кн. Ольга виступає, як історична постать, в новій українській опері "Ольга Київська" композитора-лауреата Ігоря Білогруда з Чикаго, до поетичного лібретто письменника Л. Полтави. Оперу написано в 1976-77 рр. на замовлення Корпорації „Українська Опера" в Америці.

Взагалі, я не буду повторятися. Я неодноразово писав свого часу і до профспілок, і до газет, і до Верховної Ради, і до ЦК КПСС, але не помогли і не вважаєте потрібним навіть відповідати. І все таки я заторкну деякі питання знову. Я, як громадянин і робітник, безпартійний, член профспілки з 1952 року, заявляю Вам офіційно моє непогодження з політикою партії і уряду в таких питаннях:

1. а) Дуже маленький ріст заробітної платні і її обмеження: як у нас, у відділі заробітної платні, — кажуть — „більше 140% ми вам не вкроемо”.

б) Часто переглядають норми і розцінки. Так, що ледве-ледве заробляєш 5-6 карб. на день, майже як по тарифі. А жодного покращення умов праці нема, все та сама техніка, все та ж сама недостача інструменту. Працюю я власним інструментом. Так, що виходить, що з робітника витискають побільше поту і крови, а поменше платять.

II. а) За останні роки, 1961-1976, різко піднесли ціни в нашій країні, в державній торгівлі на 30-40%, на продукти харчування — м'ясо, яйця, сало, масло й інші висококалорійні продукти. На ринку також піднесли ціни в півтора до два рази — на мед, сало, м'ясо, сметану, фрукти та ярину.

б) Обмеження на закупи продуктів харчування як ось: 2 кг. хліба, 1 кг. борошна і макаронних виробів, 1 кг. цукру, 0.5 кг. товщів, масла, та інших продуктів.

в) А масла, м'яса, картоплі, моркви, капусти і багато іншого — часто немає.

г) Позамикали багато харчових магазинів, а повідчиняли на кожному розі магазини „Водка-пиво”. Дітей годують горілкою.

III. а) Питання про полегші багатодітним родинам трудящих. На жаль, жодних! В черзі показуємо наші дві книжки про нагородження медалями „за материнство”. І що ви думаєте, — молока і того не дістанеш. Говорять так: „Покажіть, де у вас написано в книжці про право брати харчі без черги і в необмеженій кількості?” Ми тільки здвигаємо плечима. Дійсно! Де є таке право для нас, багатодітних? Його просто нема. Треба хіба повісити медалі

на груди — і хай діти, замість харчів, дивляться на медалі. А який глузд з них? Квартири багатодітним не дають добросовісно по закону, а якщо й дають, то з обманом, або дають „На тобі, Боже, що мені негоже“. Як правило, погано відносяться до таких родин і в школі, і на праці, і в побуті.

б) Погана медична обслуга, не приїжджають на виклик „скорої помочі“, холодне відношення лікарів. (Погана обслуга, погане лікування і харчування). Як в „Ревізорі“ — гарний хворий і сам вилікується.

в) Немає жодних полегш на лікарства і лікарські листи, а на довідці не проживеш.

IV. Я не погоджуюся в питанні обмеження особистих свобод і прав громадян.

1а) У нас є свобода для пропаганди атеїзму, але немає свободи для пропаганди релігії, немає друкованих видань і книг, журналів, газет, радіо і телебачення. Церкви і монастирі замикають під будь-яким претекстом, а про будову нових немає що й говорити.

б) Профспілка повинна боронити права робітників перед партією і урядом. Вона повинна мати право на колективні протести і домагання підвищення заробітної платні, кращих умов праці і відпочинку. Керівні органи повинні вибиратися і назначатися самими робітниками, а не політбюром партії...

2а) Вибори без вибору відбуваються у нас і у вищі органи влади...

б) Наші громадяни позбавлені права протесту, демонстрацій, страйків і інших форм протесту. А скарги не помагають.

в) Інакшесудуючих громадян переслідують органи міліції, КГБ, а на праці — начальство. Так було і є зі мною. За моє домагання підвищення життєвого рівня і заробітку, щоб мої діти і ми не голодували, не були босі і голі, щоб можна було давати гроші для школи і на різні інші потреби — мене переслідують. Не дають більше заробити п'ятого розряду, не влаштували жінки на плавмайстерні прибиральницею. Не дали візи на крабелю, що пливе за кордон. Жартома або і на серйозно називають мене „ворогом народу“ і „антирадянщиком“. Хто це говорить? Начальство.

в) Привернути права і дальше їх поширення національним республікам, зокрема Україні.

Освіта: школи, університети — українською мовою. Установи також повинні вести діловодство українською мовою. Республіка повинна мати свої національні кадри в усіх ділянках життя.

г) Припинити кампанію цькування і наклепів проти різних вчених, письменників і поетів: Солженіцина, Сахарова, Твердохлебова, Буковського, В. Мороза, Н. А. Строкатой, Караванського. Дати їм право виступати на зібраннях, нехай народ сам рішить, праві вони, чи ні. Звільнити політ'язнів Советського Союзу! Геть цензуру з наших пошт і редакцій!

Ва) Випрацювати таку конституцію, де були б такі закони, які гарантують право громадян на свободу і які поклали б кінець діяльності КГБ. Хай вони полюють за ворожою розвідкою, а не займаються полюванням „на відьми“ за своїми громадянами — інакшесудуючими.

б) Випрацювати правдиві закони про права на свободу слова, друку, виборів, зібрань, демонстрацій і страйків.

в) Закон про свободну еміграцію.

Лише в такій демократичній і процвітаючій країні ми погоджуємося жити і виростати наших дітей.

Л. Сірий."

ХТО ЗА ЦЕ ВІДПОВІДАТИМЕ?

Комуністичне україномовне „Життя і слово“ з Торонта з 3 квітня подало за київським радіо таку вістку:

„На Радянській Україні зараз гостює хор ім. Олександра Кошиця з Вінніпегу під керівництвом диригента Володимира Климкова. В його складі понад 60 учасників. Після прибуття до Києва, учасники хору ім. Олександра Кошиця мали зустріч у Т-ві „Україна“ з діячами культури, поетами, композиторами. У програмі перебування хору було відвідання Львова, Тернопілля, поїздка в Канів на могилу Великого Кобзаря, зустріч з робітниками, колгоспниками, спільні концерти з учасниками художньої самодіяльності України.“

Це стільки орган канадсько-москвофільських так зв. прогресорів з ТОУК. Хто з УНО відповідатиме за цей політично небезпечний у наслідках крок? Це ж бо не справа тільки однієї громадської організації у Вінніпезі і її хору з „голосним“ уже диригентом, але всієї української громади на чолі з централею КУК!

„Гомін України“
№ 24, 1978 р.

ВІДКРИТНИ ЛІСТ ДО ПРОФ. О. ПРИЦАКА

Високоповажаний Пане професоре!

З обуренням читав звіт про Вашу доповідь на науковому з'їзді при Гардвардському університеті. На з'їзді Постійної Конференції Українських Студій (ПКУС), який відбувся 2-4 червня ц. р., Ви взяли участь у 8-й сесії на тему „Український правопис“, яка проходила під головуванням проф. Б. Романенчука. У своїй доповіді Ви запропонували прийняти советський правопис, тому що, мовляв, чужинці, які вчать української мови, мають труднощі, коли вивчають наш „Харківський правопис“. Ви також заявили, що з уваги, на те, що сучасний київський правопис зрусифікований, Ви вважаєте, що невеликі поправки можна було б до нього внести. Однак, стверджуєте Ви, що коли ми відкинемо цей правопис зовсім, тоді ми почнемо творити свою власну еміграційну мову. Далі Ви говорили, що не прийняття советського правопису вплинуло б негативно на наші зв'язки з Україною і відчужувало б нас від материка.

Думаю, що я маю моральне право вступити з Вами в полеміку. По-перше, я новий імігрант, по-друге — я закінчив мовно-літературний, або як його тепер називають, філологічний факультет Чернівецького університету. Отже, як Ви бачите, я виховувався на советському правописі. Якщо брати поважно Вашу доповідь, то на мій погляд вона означає запрошення для Москви посилити русифікацію, яка і так проводиться там посленими темпами. Що це: короткозорість чи політична помилка? Думаю, що Ви плентаєтеся в хвості московської пропаганди.

Ви добре знаєте, що найновіша советська „конституція“ вважає за своє найбільше досягнення те, що російська мова у всіх „республіках“ має стати першою, а тільки після неї десь там, можливо, буде місце на рідну мову. Якщо ми погодимося прийняти теперішній советський правопис, то логічно ми повинні будемо приймати також всі дальші „уподібнювання української мови до російської“ і т.п.

Ви, напевно, знаєте, як у 30-х роках із української мови викинули літеру „г“. Мало того, за вживання цієї літери були репресії. Пожальте пам'ятайте тих репресованих. Деякий час Максим Рильський виступав в обороні літери „г“, але, напевно, йому наказали мовчати. А письменник Антоненко-Давидович писав, що літери „г“ прагнуть і домагаться на Україні.

Ви, очевидно, знаєте, що в Канаді появилася так зв. підручник української мови, автор Волтер Смирнов, що вийшов у Оквіллі, Онтаріо за фонди Мек-Мастер університету, під заг. „Юкреїнієн Проз Мануел“. На жаль, наукові установи ще не дали гідної відповіді авторові цього просоветського підручника. На цей підручник звернула увагу Крайова Управа Асоціації Діячів Української Культури (АДУК), ЗСА, опублікувавши Пересторогу перед

„Юкреїнієн Проз Мануел“. В підручнику у текстах советських авторів збережено московський, силою накинений поневоленій Україні, правопис, без літери „г“, зі словами такого типу як „лампа“, „шишка“ (гуля), „жизнь“, „Європа“ (треба Европа), „арифметика“ (треба арифметика) та ін.

Як бачите, підручник В. Смирнова та Ваша пропозиція прийняти советський правопис є свідомою чи несвідомою прислугою окупаційно-імперіялістичній Москві поза межами її тоталітарного засягу.

Вільше того, Вашу пропозицію про прийняття советського правопису Ви подаєте як прогрес, бож нібито сьогодні „діла“ Україна так пише і говорить. Але цей „прогрес“ потрібен лише Москві.

Шановний Пане О. Прицак, рішуче виступаю — як новий імігрант з України, — проти Вашої пропозиції і закликаю СКВУ, КУК і УККА, як і наші наукові установи НТШ, УВАН, ІУМ та інші виступити проти ідеї прийняття советського правопису.

З повагою до Вас,

Віталій Лехтер

Нью-Йорк, серпень 1978 р.

**ПО'ЯВИТЬСЯ ШОСТЕ ЧИСЛО ЖУРНАЛУ
„ТЕРЕМ“ ПРИСВЯЧЕНЕ ПОЕТОВІ
ВАСИЛЕВІ БАРЦІ**

Шосте число журналу „Терем“ буде присвячене одному з найвидатніших поетів і есеїстів нашого часу, Василеві Барці.

У числі друкуються оригінальні праці про творчість поета, пера О. Тарнавського і Б. Рубчака, вибір з поезій, есеїв, прози й літературних та філософічних праць на теми української духовості, автобіографія й бібліографія поета та рецензії. Число буде збагачене ілюстраціями. На обкладинку вибрано оригінальний портрет В. Барки у виконанні Л. Гуцалюка.

Редакцію журналу поширено: головний редактор Юрій Тис-Крохмалюк, асистент Рома Когут, референт мист. оформлення Марта Савчук, видавничий референт Гена Юрків-Барнич.

Почавши від шостого числа, журнал „Терем“ включається у систему видань Асоціації Діячів Української Культури, як другий журнал — побіч видання „Естафета“.

Ціна 6-го числа покищо не усталена, все таки прохастесь читачів взяти це повідомлення до уваги та висилати замовлення на адресу адміністрації:

„TEREM“
13588 SUNSET ST
DETROIT, MICHIGAN 48212, USA

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ

НА

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“

З ЖИТТЯ ВІДДІЛІВ

1-Й ВІДДІЛ ООЧСУ

Свято Акту 30 червня 1941 року відбулося у залі Українського Дому в Ірвінгтоні 25 червня 1978 р., заходами 1-го Відділу ООЧСУ та при підтримці інших організацій Визвольного Фронту.

Сцену прикрашувала оригінальна композиція мистця оформлювання сцени ще зі Львівської Опери друга Ф. Луцишина: довкола золотого Тризуба — два червоно-чорні прапори, а посередині меч, як символ боротьби.

Свято відкрив містоголова д. Андрій Андріюк і запросив до мікрофону члена Головної Управи ООЧСУ і голову УНПомочі п. Володимира Мазура.

У своїй підвгодинній, емоційній і речевій, з багатьма цитатами, документованій доповіді д. Володимир Мазур змалював історичне тло та необхідність проголошення Акту 30 червня 1941 року у Львові з ініціативи Револуційної ОУН під проводом Степана Бандери, при підтримці широких кол громадськості і Ієрархів УГКЦеркви та УАПЦеркви, Митрополита Кир Андрея і Архієпископа Владики Полікарпа.

ЗБОРИ 2-ГО ВІДДІЛУ

У Домі УВФронту в Нью-Йорку відбулися 13.5.1978 р. Загальні Збори.

Після звітів уступаючої Управи і їх обговорення, на пропозицію Номінаційної Комісії Збори вибрали нову Управу 2-го Відділу: голова Богдан Качор, 1-й містоголова Володимир Копчинський, 2-й — Ярослав Базиляк, секретар Степан Чума, фін. референт Михайло Пасічняк, книговод Микола Ганущак, організаційний реф. Василь Магаль, імпрезовий Кирило Пиль, господарський — Степан Вітенюк, бібліотекар Богдан Ковалик. Члени Управи: Е. Манацький, Т. Дякун, І. Ділай, О. Сторожинський, М. Кондрин, В. Райовий, І. Кульчицький, В. Расяк, М. Когут. Контрольна Комісія: М. Кузик, Я. Косановський, К. Василик. Суд Чести: В. Костик, Л. Пришляк, Т. Боднар.

Голова Управи Богдан Качор повідомив, що за звітний період відбулось 9 засідань Президії і частини Управи та ін. наради, пов'язані із відзначуванням національних свят, влаштуванням з ін. Організаціями Визвольного Фронту імпрез, демонстрацій проти Москви та ін. Члени Управи і Відділу брали участь у традиційній коляді на Визвольний Фонд, у збірці на „Писанку ООЧСУ”, поширювали „Історію ООЧСУ”, співпрацювали з Відділом ОЖ ОЧСУ. Голова подякував дд. Я. Базилякові, Р. Кифакові, В. Магалеві, М. Бабякові, П. Потрякові, М. Грабареві, І. Кульчицькому за жертвенну й безкорисну працю над гарним викінченням Домівки 2-го Відділу в Домі ОУФронту.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 21 ВІДДІЛУ

У Пітсбургу, Па. 3-го червня ц. р. відбулись Загальні Збори 21-го Відділу ООЧСУ, які відкрив голова Відділу д. Володимир Коваль.

Після звітів до учасників Зборів звернувся представник ГУ ООЧСУ д. Володимир Мазур, Головний Предсідник УНП, який висловив признання і подяку Управі і членам 21-го Відділу ООЧСУ в Пітсбургу за труд для Української Визвольної Справи, беручи до уваги, що Відділ малочисельний і вести роботу доводиться в специфічних обставинах. Член Головної Управи ООЧСУ підкреслив великий вклад труду в переведення Коляди на Вфонд, яка принесла цього року 1,402 дол. Відділ успішно провів збірки на Писанку та „Вісник” ООЧСУ. Визвольний Фронт Пітсбуржчини має до диспозиції Українську Радіопрограму „Пісня України”, яка ось уже 17 років кожної неділі голсєить ідеї та кличі Націоналістичного Руху Степана Бандери. Відбуваються також орг. імпрез.

До нової Управи вибрані дд: голова Володимир Коваль, містоголова Ананій Никончук, секретар Степан Зорій, скарбник Іван Щадий, культурно-осв. референт — ред. Павло Маренець, голова Відділу АДУК у Пітсбургу. Контрольна Комісія: голова Володимир Мазур, члени Ілля Матіяш, Андрій Глушко.

Вирішено відзначити 40-ліття смерти Полк. Євгена Коновальця та відбутти товариську зустріч членства.

Євген Я. Курило

ПІД ЧЕРВОНИМИ ЗОРЯМИ

*Пам'яті мого Вчителя св. п. Володимира
Блавацького у 25-ліття Його відходу у вічність*

Перша окупація Галичини червоною Москвою.

Скінчився нарешті довгий день праці і нервової напруги.

Від восьмої години ранку до півночі: проби, попереджені для усіх обов'язковою лекцією ВКПБ, „виробнича нарада” у зв'язку з наміченим виїздом нашого театру „на гастролі” до Коломиї, Косова і Кут, а увечорі — вистава п'єси Корнійчука „Платон Кречет”, у якій я виконував заголовну роль. Коли додати ще й різні зайняття, пов'язані з функцією секретаря профспілки акторів, які я мусів „добровільно і з честю” сповняти, то й не диво, що був я доценту, фізично і морально, вичерпаний.

Вже усі актору розійшлися, лиш я, сидячи перед дзеркалом, у гардеробі, насиченій випарами поту, запахом шмінки й мастиксу та димом махоркового тютюну, розмазував товщ по обличчі, змазуючи з нього шмінку, та думав про весну, що царювала за тими мурами.

Здорове, травневе повітря било бальзамом обличчя, нектаром наповнювало легені, а теплий вітерець пестив гарячі скроні. Я крокував поволі додому, насолоджуючися красою і впиваючися ароматом весняної ночі. Здалеку, десь від кол. фабрики Лібермана, нісся у простори „жаб'ячий концерт” (такий самий, як його ще з дитинства пам'ятаю); в недалекому парку „на валах”, — лящав соловейко, а там, в саду Сестер Василіянок, — перегукувався з ним другий, ще дальше — третій...

Несподівано побіч мене зупинилося авто, брутально вириваючи мене з обіймів п'яного, мрійливого настрою.

„Здрастуйте, Євгене Львовичу! Ви — додому? Так сідайте, ми вас підвеземо”. — У відчиненому вікні з'явилося обличчя. Десь я вже його бачив, але не міг ніяк пригадати...

„Спасибі, але у таку гарну ніч я радий пройтися...”, а в мозкові заворушилися питання без відповіді: „Хто він такий? Де зустрічав я його? Начальник „Держторгу”, до якого за-

ходив, щоб для акторів трохи мила виклопотати? Ні! Може котрийсь з „Отдела искусств”? Теж ні!”

„Пожалуйста!” — і відчинені уже дверцята увірвали мої розпучливі шукання: „Хто він?” Аж сідаючи в авто, я пригадав, що бачив його під час вистави, у першому ряді з Гриленком, а познайомилися ми випадково у канцелярії директора театру, Петрова, кілька днів тому.

І раптом... аж закрутилося у голові: при кермі сидів шофер у шапці НКВД.

Так от куди я попав! Як миша у лапку. І заметушилися ще більше думки і почуття тривоги мене огорнуло, але я зручно його приховав.

„Яка чудова ніч”, — вимовив я спокійно, коли авто рушило з місця.

„Да, нагадуються наші київські ночі”.

„Ви були в театрі? Здається, я бачив вас зі сцени”.

„Да... Третій уже раз, бачив ваш спектакль... Ну й Платон у вашому виконанні, — хороший! Очень хороший! Ви Бучму Амброзія Максиміліяновича бачили у „Платоні”?

„Так. Я ще в листопаді минулого року їздив до Києва, щоб тільки Бучму у „Платоні” побачити. Пощастило”.

„У інших ролях не бачили його?”

„Не було нагоди...”

На роздоріжжі біля костьола Єзуїтів шофер, не питаючися, повернув ліворуч, а в мене тривожні думки заворушилися: звідки знає, що туди треба їхати? і, мов у відповідь, я почув: „Нам треба, Євгеній Львовичу, з вами поговорити!”

„Дуже радо...”

Проїхали повз вулицю, де я жив. Авто мчало далі...

„...Але я дуже втомлений сьогодні, та й треба б попередити, а то мене вдома чекають...”

„Нічого. У вас завтра немає репетицій, то й спіchnете... А дома, — почекають. Ви ж не мальчик!...”

Промчали ми біля старої торговиці. Потім повернув шофер на вул. Галицьку, назад, у напрямі центру міста, через ринок на вул. Ка-

змирівськку... і я догадався, куди мене ве-
зуть. Зрозумів, що не викрутитися мені...

А мій сусід розповідав далі про великого
артиста Амброзія Бучму та його крещії. Я

з захопленням слухав... але не чув...

Не перериваючи ні на хвилину розповідей,
Михайлов говорив і про свою недавню поїздку

до Москви, Одеси, Харкова і Києва. Згадав,

Театрі Федора, знайомий з Васильком, Такебуш,

Бучмою, Крижанівським...

"Ви актором були?" — спитав я, щоб шось

сказати, коли біля шпигала авто повернуло

вліво і, перетинаючи вул. Липову б. парку,

звернуло на вул. Полуховського.

"Ні. Я актором не був ніколи, але в театрах

працював", — відповів Михайлов.

Я вже й не сумнівався, куди мене везуть,

і згодіювався, хто такий Михайлов.

Звернувши на вул. Білинського, зупинилися

ми перед в'язничною брамою.

(Усі згадувані назви вулиць міста Станисла-

вова мали вже нові "совєтські" назви, яких

я вже не пам'ятаю, або й не знав їх).

Сюди мене, разом з іншими друзями, кіль-

какратно приводили польські поліцаї; тут ме-

не й випускали з в'язниці, після місяця, двох

чи більше. А як же ж буде тепер? Не привіз

мене чейже тут Михайлов, як свого гостя. Про

що він хоче зо мною, "толковать" і чому саме

тут, у в'язниці?

Я відчував на собі його погляд, особливо

тепер, коли ми зупинилися перед в'язничною

брамою. Він ося з мене не зводив, але здава-

лося мені, що я добре заграв роллю опанованої

людини, хоч "душа у п'ятах була".

Брама відчинилася. З обох боків стояли два

єнкаведисти з ружиннями в руках, а третій

підійшов ближче, "козирнув" і авто проїхало

до заднього входу, колишнього будинку суду.

Приймав в цю браму з часів арешту після

ліквідації польського міністра Лерацького, як

ми, з "2-ки", обережно слідували, кого й коли

водили сюди на переслідування до прокуратора

або до судного судді, чи як виводили і при-

нянським процесом", на розправу.

Ми висіли з авто. При вході вартовий, а в ко-

Михайлова.

"Сідайте, Євгеній Львович!" — сказав, по-

казуючи на видільний шкрявний фотель, та й

вийшов на хвилину до прилеглої кімнати. (Ко-

лих тих дверей не було.) Зараз же приніс

якийсь уніформований "товариш" "поднос

с бутербродічками" і пляшкку водки.

Продовжуючи розказувати про театри в У-

країні, про визначніших акторів і співаків,

Михайлов наповнив чарки "стограмівки".

"За ваші успіхи, Євгеній Львовичу, щоб ви

соро здобули звання народного артиста У-

ССР!"

"Та, що ви, — цього ніколи не буде. Куди ж

мені?"

Ми випили, і знову чарки наповнилися.

"В серйозно кажу, — продовжувала Михай-

лов, — ви блискучий актор, гарна людина.

Перед вами тепер, при радянській владі, —

путя у гарне майбутнє. Я бачив вас тричі у

"Платоні", бачив вашого Малініна в "Любов

Дрові", чув як читаете Маяковського, і кажу:

ви блискучий актор. Беріть бутербродічка. Уго-

дайтеся!"

Після кількох чарок я зауважив, що він на-

маргається підіпнути мене, бо ніби викинувся

чарку до дна, прикриває її у руці і тільки "при-

глядюче", тоді зразу ж наливає знову собі і на-

повное мою, а робить це з неабияким спритом.

При тому він увесь час говорить: то на поваж-

ні, мистецькі теми, то знову на дотепи перехо-

див. Слухаючи ніби його, я розпучливо ста-

рлася проаналізувати ситуацію і дивувалася,

що він нічого в мене не питає, що не змушує

мене говорити. І важко було збагнути, що

сховується за такою говірливістю, яка була

ного ціля сюди мене привести і чим усе це за-

кінчиться?

Ми, "вихиливши" чарку за чаркою, я надавав

ся смачними "бутербродічками", з маслом, осе-

ледником та ікрою, інші з запашною шинкою

(тоді, коли нам іноді й черствого хліба браку-

вало) і затягався димом різних сортів "папі-

росок".

Відчуваючи дошкульну спрагу, я попросив води, перебивши базікання енкаведиста.

„Але ж, очевидно. Вася! Вася! — гукнув у двері. — Стакан холодної води Євгенію Львовичу! Вибачайте, на мінутку, я зараз...” — і зник за дверима.

Черепашою ходою воліклися хвилина за хвилиною. Михайлов — зник, а Вася води не приносив. Хотілося курити. Своїх цигарок я не мав уже, а ті, на столі, виходячи „на мінутку”, Михайлов забрав.

У вичікуванні на поворот Михайлова, на Васю з водою, пройшла вже година чи може й довше. Я хвилювався, спрага — палила. Ходив по кімнаті туди й назад, аж зупинився біля відчиненого (лише горою) вікна. Звідти цілющим струмом вливався у кімнату пахучий подих весни. Тьохкали десь солов'ї, „кумкалі” жаби, басовим хором гули хрущі у листі дерев, що пестливо гралося із світлом вуличних ліхтарів, об які обпікалися нетлі. Лиш рівномірні, тверді кроки вартових унизу лунали перед будинком і брутално переривали симфонію травневої ночі.

Хтось проходив коридором... зупинився біля дверей... і відгомін кроків понісся даліше. Якісь невизначні голоси в коридорі... і знову тиша, що дратувала мене.

Наважився я підійти до дверей сусідньої кімнати, звідкіля той Вася повинен був мені води принести. Там жадного звуку. Постукав — ніхто не обізвався. Відхилив легко двері, а там лиш темрява і жадної відповіді на моє „Чи можна?...”

Не було найменшого сумніву, що тут відбувалась якась гра; можливо — спроба залякати, розхвилювати, а може й заламати мене психічно. Але з якою метою. З яким наміром? Щось невідоме й неминуче уже наступило. Мені здалося, що хтось, звідкілясь слідкує за кожним моїм кроком, за кожним виразом обличчя. Можливо, це уява тільки була, але певне, що пастка якась на мене наставлена. Я знав тільки одне: треба держатися мужньо, опанувати нерви, не попасти у паніку і сконцентрувавши думки, — приготованим бути хоч і на найгірше. І сумнів уже закрадався: чи випустять мене звідси?

Спрага так мені вже дошкулювала, що я

рішився піти в коридор і хочби у вартових води попросити. Завагався хвилину біля дверей, бо й лячно було являтися самому у напівтемному коридорі „всевладного НКВД”. Натиснув клямку, — але двері не відчинились. Хто й коли замкнув їх на ключ після мого приходу, що я й не чув і не помітив?

І клубилися думки мої у голові, і питання — без відповідей — застрягали десь у надрах мозку й давили його.

Водкою я пробував спрагу вгасити. Випив шклянку, наповнив другу і сівши й очі стуливши, — намагався впорядкувати і обережно заспокоювати гайвороння безнадійних, верескливих думок, а час — ніби назавжди зупинився. Я випивав — і не п'янів.

З гарячої молитви від усієї душі до Всевишнього, з благання про силу видержати і врятуватися, — вибив мене відгомін ходи кількох людей по коридору, якісь голоси, що затихли десь, за з грюкотом замиканими дверима, а за хвилин кілька, — мов рев раненого звіря — божевільний крик людини... і знову тиша... лиш відгомін кроків вартових перед будинком. На гарячій чолі виступили важкі краплини зимного поту, що стікав струмками по обличчі і розпливався по вогкій сорочці.

І знову гомін кроків по коридору, знову голоси... і тиша... і крик катованого... і на „Садись здесь!” — і показав крісло побіч стирливе питання: чи й мене туди поведуть? Що ж, треба готуватися на невідоме і найгірше.

Я таки рішився піти до сусідньої, хоч темної, кімнати за водою, коли ж у дверях стояла вже худа, висока постать енкаведиста, з цигаркою в устах.

„Здрастуйте!” — промовив я. — „Мені в уборну треба...”

Енкаведист тільки рукою показав „прохаді” і йшов зі мною. А там не лиш фізіологічну потребу я полагодив, але й повними пригорщами пив воду з-під крану, та й мокрими руками обличчя втер.

Вертаючися, я пробував привітно всміхнутися, нав'язати розмову, але на моє питання, де дівся „товариш Михайлов”, замість відповіді почув:

окремого стола. Поклавши кілька аркушів паперу і олівець, процідив:

„Пиші автобіографію! Тебе полтора часа!” — і відійшов.

За вікнами будився соняшний, травневий ранок. Поснули уже хрущі, примостившись у листі дерев, на каштанах цвєрінькали горобці. А я, „ведущий” актор державного театру ім. І. Франка у Станиславові, виснажений фізично і пригнічений психічно, — „плодив” свою автобіографію для всевладного НКВД.

Якої ж їм ще автобіографії потрібно, коли вже двічі усі працівники театру писали їх, та й усі польські поліційні і судові архіви потрапили їм у руки? Яку ж ще їм писати?

А все ж — писати мусів. Десь поділось моє хвилювання, його місце зайняли злість і досада. Через не повної півгодини готова автобіографія лежала на столі, а я, склавши на ньому руки і схиливши на них важку голову, ніби дримав, — а насправді гаряче Богу молився. Та не довго, бо не чекаючи „полтора часа”, з’явилася у бокових дверях та сама постать худого енкаведиста-капітана (лише тепер я помітив його еполети). У денному світлі, що перемагало електричне, він виглядав ще худішим, ще вищим, з різкими рисами азія. Підійшов поволі, підняв записаний листок моєї автобіографії. Пробігши по ній очима, лиш „сволоч” процідив крізь зуби і струсив попіл цигаретки на моє рам’я та й відійшов, залишаючи автобіографію передо мною.

Мов закам’янілий, сидів я в очікуванні, що дальше буде... і дальше молився, але тільки уриваними тирадами молитов, бо думки зосередити не міг, а в ушах лиш „сволоч” відгомонами відбивалось.

Ще довгої, нескінченої, здавалося, півгодини пройшло у болісній боротьбі з припущеннями, як з’явився Михайлов.

„Пробачте. Я забарився. Там, бачите, націоналістичну сволоч з Надвірної привезли й мені прийшлося розпитувать про дещо. А це??.”

„Моя автобіографія!” — пояснив я, не чекаючи.

„Та що ви, Євгеній Львовичу? Ніякої автобіографії я від вас не вимагав. Ви тут як мій гість. От і забув! Та ж я й цигаретки для вас з Одеси привіз”, — і поклавши переді мною

кілька коробок папіросів „Северная Пальмира”, „Казбек” і ще якісь, знову взяв записаний аркуш та, глянувши на нього, продовжував:

„От, дурачки! Це ж іншому комусь, в іншій комнаті, сказано було автобіографію писати. Ну й наплутали. Ми ж знаємо вас. Ви хороша людина”.

(Закінчення буде)

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ПРЕСУ УКРАїнСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ

„Шлях Перемоги” — тижневик, центральний орган.

Річна передплата: \$26.00 звичайною поштою
\$36.00 літунською поштою

„The Way to Victory”,

Zeppelinstr. 67, 8000 Munich 80, West Germany

„Визвольний Шлях” — місячник, суспільно-політичний і науково-літературний журнал.

Річна передплата: \$25.00 звичайною поштою.
„Liberation Path”

200, Liverpool Road, London, N1 1LF, Great Britain

„Гомін України” — тижневик, орган ОУВФ.

Річна передплата: \$40.00 літунською поштою.
„Ukrainian Echo”,

140 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada M5V 2R3

„ABN-Correspondence” — англomовний двомісячник, орган ЦК АБН.

Річна передплата: \$9.00

Zeppelinstr. 67, 8000 Munich 80, West. Germany

„Вісник” — місячник Організації Оборони Чотирьох Свобід України.

Річна передплата: \$8.00

„Herald”

P.O.Box 304, Cooper Station, New York, N. Y.
10003, USA

„Ukrainian Review” — англomовний кварталник,

Річна передплата: \$8.00

Association of Ukrainians in Great Britain

49 Linden Gardens, London, W2 4HG, Great Britain

„Українська Думка” — тижневик, орган СУБ.

Річна передплата: рівновартість 10.60 англ. ф.

Association of Ukrainians in Great Britain

49 Linden Gardens, London, W2 4HG, Great Britain

„Наш Фронт” — місячник, суспільно-політичний журнал Ліги Визволення України в Австралії.

Річна передплата: \$8.00

„Our Front”

7 Maxwell Ave., N. Altona, Vic. 3025, Australia

„L’Est Europeen” — франкомовний двомісячник

Річна передплата: \$8.00

Boîte Postale 351—09, Paris 9e, C.C.P. France

„Авангард” — двомісячник, видає ЦК СУМ.

Річна передплата: \$10.00. Також „Крилаті”.

„Avantgarde”

72 Bld. Charlemagne, 1040 Bruxelles, Belgium

ЧЕРЕЗ ОПЛАТІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВРА!
УКРАЇНСЬКА ШАДІНЧО-ПОЗИЧКОВА СПІЛКА
"ПІВНІСЬКА" У ЧКАГО ТА ФІДІА В ПАЛАТАНІ, ШІІ

Платити на банківську лінійку від оплатності, а саме:

- 5 1/2% від біжучих щоденних конт.
- 6 1/2%, 6 3/4%, 6 1/2%, 7%, 7 1/4% та 7 3/4% від сертифікатів,

Залежно від суми та часу, на який вкладється.

- Кожен ШАДІНЧЕ КОНТО є забезпечене ФЕДІРАЛЬНОЮ УРЯДОВОЮ АГЕНцією
- ФОНД — до суми 40,000 доларів.

- Бажаєте купити дім, господарство (фарм), чи машину, зверніться до СПІЛКИ за позикою

(мортежком), яку одержите на дуже корисних умовах!

КОРИСТАЙТЕ З КОЛІ, ЯКІ ДАЄ СПІЛКА "ПІВНІСЬКА":

- ОСОБИСТІ ЧЕКИ (ЧЕКОВІ КОНТА) т. зв. "НОВ АКОУНТС"
- ПЕНСІЙНИ КОНТА — ІРА та КІО — на яких зможете проши відтя-

гартися від придуткового податку.

- НЕЗАЛЕЖНО ДІ ЖИВЕТЕ, ШІАДІТЬ ПОПТОЮ В "ПІВНОСТІ"
- ВОЛНТІРІВАЛІ ДІПОЗИТОВІ СКРИНЬКИ
- ПРОШЕВІ ПЕРЕКАЗИ — ПОДРОЖНИ ЧЕКИ

- ПІАЧЕННЯ МІСЬКИХ РАХУНКІВ за воду, газ, електрику та телефон.
- БЕЗПЛАТНЕ НОТАРІАЛЬНЕ ЗАВЕРЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.

За інформаціями та ПОРАДАМИ у всіх ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ просимо звертатися

особисто, або телефонічно з лорд'ям!

Логіни праці:

- Четвер: 9 — 3 по пол.
- П'ятниця: 11 — 8 веч.
- Субота: 9 — 1 опівдні

932-936 N. WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILL. 60622 tel (312) 772-4500

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

2166 PLUM GROVE RD. ROLLING MEADOWS, ILL. 60006 TEL. (312) 991-9393

СПЕНТОРА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

"Б У П У Ч Н І С Т Ь"

У ДІТРОНІ

СІАЖИТЬ СВОМ ЧЛЕНАМ ТА ОПЛАТІ-
 ЯМ ДІШЕВИМ І ВИДІЛИМ КРЕДИТОМ.
 НЕЗВОДИСОТКОМ ПОЗИКИ НА АРТА, ДО-
 МИ НАПІРАВЛ. ДОМІВ, МЕРВІ, ВАКАШІ,
 ПІНІТАЛІВНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
 (КРИМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО
 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДІА ПОЗИЧКОВАР-
 ІВ. ВІА ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5 1/2% ДІВІДЕН-

Ризикувати мають безкоштовне життєве

забезпечення до висоти 2,000 дол.

Оплатності забезпечені до висоти висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave. 3011 Canlit

Detroit, MI 48210 Hamtramck, MI 48212

Tel.: 843-5411

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОМ ЧЛЕНАМ ТА ОПЛА-
 ТІВАМ. СІАЖИТЬ: ДОРИМ І ДІШЕВИМ
 КРЕДИТОМ. ГРОШОВИМ ЧЕКАМ, УДІЛІВ
 НАДІШЕВИМ КРЕДИТ НА АРТА,
 МОРТГЕДЖІ,
 ремонт домів, меблі, шиттяльні рахунки,
 вакаші, весіль та інші цілі.
 СПЕЦІАЛЬНИМ КРЕДИТ ДІА СТУДЕНТІВ

Маліно кожното вкладуєнка на позичку/вкладі

забезпечене.

Принмає оплатності і платити 6% дівіденді.

Безплатне забезпечення оплатності.

Безплатне життєве забезпечення

Адреса:

SUMA (YONKERS)

FEDERAL CREDIT UNION

301 Fallsade Ave. Yonkers, N. Y. 10703

Tel.: 914-965-8560

що це була „фашистська“ організація за окре-
сленням большевців, або це, можливо, була боль-
шевська провочація, так ніби написав Снігирьов.
Страх, як у цьому випадку наша наука хититься
за вітром, особливо за тим, що є з Сибіру.

Один із заарядських професорів запропону-
вав навіть визнати московський прагматизм, наки-
нений Україні!.. Ото речини!..

У майбутньому треба вислудитися з можливіс-
тю, що деякі наші професори будуть доводити,
що, наприклад, УНР і Гетьманська Держава не
були українськими державами, а агентами сто-
ронніх імперіалізмів, бо так вержать на всі го-
лоси большевці; що ОУН — фашистська орга-
нізація (дехто з наших зателенатих демократів
голосить це давно), бо так „вещують“ її боль-
шевці; що Українська Повстанська Армія не
була есенародною зброєю силою українського
народу, а „бандою сорлорзіє-бандитів“, бо так
омногають її совєтські, а їм немінно вторює
дехто з наших емігрантських публіцистів!..

Прямо біда й горе з цими нашими професора-
ми, які зі свого великого розуму можуть робити
аж такі великі дурниці на шкоду, очевидно, нам,
Панько Незабудько

З чого номер Терек?

Вислухавши через радіо ствердження президента
Форда про те, що Польща, Чехо-Словачина і Румунія
вільні і незалежні від Москви країни, голова польсь-
кої комуністичної партії Едвард Терек раптом номер
З чого номер Терек?

КАЛЕНДАР

ВИСТУП ХОРУ „ЛОМІНІ І ВАЛЕТУ“ ОРЛІНИ
З ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА І КАНАДІ
У Листопаді:

- 10. — Монтреаль, 11. — Чикаго, 12. — Кемпленд,
- 13. — Кемпленд, 14. — Вокато, 15. — Рочестер,
- 16. — Сиракуоз, 17. — Ірвінгтон, 18. — Ворелліт,
- 19. — Філадельфія, 20. — „Союзівка“, 21. —
- Монкерс, 22. — Тартфорд, Кон., 23. — Нью-Йорк,
- 24. — Вашингтон, 25. — Детройт, 26. — Торонто.

„VISNYK“ — „THE HERALD“

Published by Organization for Defense of Four
Freedom for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.

АКАДЕМІЧНІ РОДЗИНКИ

(Фейлетон)

Чуда всякі чюдні й дива всякі дивні діються
в наших діячорі не від сьогодні. Одні пробують
ходити догори ногами, інші старуються лазити
рачки назад; є такі, які, ступаючи, падають ко-
лись головою; не бракує таких, які залобки ло-
влять вітер в полі, а трапляються й такі, що сами
мноють і сами ж ловлять!..

Чуда й дива творяться повсякденно серед усіх
прошарків нашій емігрантській спільноті, не ви-
ключаяючи навіть учених, професорів. Серед них,
як уявної елти, чуда ці й дива часто появляють-
ся, так би мовити, на академічному рівні.

Колись трапилась була подія, що трудячката
наших професорів хотіли здувати нашу діясно-
ру опуніальную політичною акцією і зареаттуа-
ли на русифікаційну політику царя-батюшки
московського Нікіти Первого висококвітлірним
листом. Як відомо, це академічне чудо-диво уяв-
чалось усім, різноманяним дірці з московсько-
го будишка. Відповілі наші навіні професори не
одержали, але Хриштов, як казали, по-„квітлір-
ному“ виланувсь, викинув лист до смітника.
Писували ж того „соратники“ та й він сам здо-
рово при тому іржали.

Згодом один з наших молодих новоспечених
професорів, бажачи раз заблудити своїм нова-
торством науковця-історика, на всю діячорі про-
голосив власне „відкриту Америку“, нібито
Україна не має нічого спільного з славним не-
родом княжкої Київської Русі.
Нині деякі наші професори є снігворіями так
званого „Українського Демократичного Руху“ й
уточнюють цей рух майже з позиціями марксиз-
му-ленінізму. Що спільного має демократія з
марксизмом, а тим наче з тоталітарним ленініз-
мом, ні один з них і доти не порясив. А може в
них поняття нащоріт, мовляв, комунізм, це най-
краще розвинута стадія демократії?

А останньо наші професори з „Енциклопедії
Українознавства“ завалялись вкреслити з надно-
вого пероду історії України Спільку Визволєн-
ня України і Спільку Української Молоді 20-их
років нашого століття, які були круваво зліквідо-
вані большевичькою владою. Півстоліття читали
ми, слухали, вчили нас, що це були наші поли-
тичні організації, які боролось за визволєння
України з московсько-большевичького ярма і на-
раз... академічна бомба з деома влучнишкати: